

הִשְׁתַּטְחוּת

קובץ תפלות מיוחד לכהוד מסע אנ"ש לאוקראינה, י"ט-כ"ג טבת תשפ"ו

מעזבוז | ליזענסק | דינוב | האדימש | נייעזין | אניפולי

וכו:

נוסח 'מענה לשון'
קונטרס ההשתטחות
ביאורים על קונטרס ההשתטחות
צימוטים ומנהגים מצדיקים זי"ע בענין עליה לציוני הצדיקים

נספח לחוברת 'רננו צדיקים'

ב"ה

מתוך מכתב רבינו שליט"א למסע אנ"ש למעזבוז (עש"ק בא תשע"ה):

ד"ש חם חם לכל החברים. שמחו צדיקים בה', תשמחו יחד עם הצדיקים בה', ומכח השמחה בה' יבוא משיח אותיות ישמח.

כדאי לומר פרק צז (מהיטבאל) בכל ציון. הוא הפרק שאומרים לפני כל נדרי (כל ציון של צדיק במקום הוא בחינת יום הכפורים בזמן).

סיומו: "אור זָרֻע לצדיק [אותו צדיק-עליון שפוקדים את ציונו] ולישרי לב [החברים -] שמחה". ואז: "שמחו צדיקים בהוי' והודו לזכר קדשו". "שמחו צדיקים" היינו הצדיק-עליון יחד עם הצדיק-תחתון.

הצדיק-תחתון, או הצדיקים התחתונים, היינו החברים שבאים להשתטח (וכמו שהוסבר בכ"ד טבת, שצדיק-תחתון יכול להיות מאד תחתון...), וכידוע הכוונה של "רננו צדיקים בהוי'", שעל כן אומרים פרק לג בציון.

***

פרק צ"ז בתהלים *"איזן אחר דבר המלך בלוטם"...*

א הוי' מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים. ב עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו
צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ. ג אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו.
ד הֵאִירוּ בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ. ה הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ
מִלִּפְנֵי הוי' מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. ו הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָל
הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ. ז יֵבֹשׁוּ כָּל עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים
הִשְׁתַּחֲווּ לוֹ כָּל אֱלֹהִים. ח שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ הוי'. ט כִּי אַתָּה הוי' עֶלְיוֹן עַל כָּל הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ
עַל כָּל אֱלֹהִים. י אֹהֲבֵי הוי' שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד
רְשָׁעִים יַצִּילֵם. יא אוֹר זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה. יב שִׂמְחוּ
צַדִּיקִים בַּהוי' וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ:

ליקוט מהספרים הקדושים בענין השתטחות על קברי־צדיקים

עניין ההשתטחות היא ההליכה על קברו מתוך ידיעה "אַז דאָ איז ער" (=שהנה הוא כאן)... ומציירים את צורת דמות פניו... ועל-ידי זה מיתוסף כוח ועוז בהתקשרות, ובקיום שליחותו ללא שינויים וחשבונות כלל.- כששומעים ממשה, משה שבדורנו, ציווי והוראה פעם אחת, הרי, במשך הזמן יכול להיות בזה חלישות וקרירות, עירוב חשבון שכלי, וכיוצא בזה (כבחטא המרגלים), ולכן העצה היא לחזק את ההתקשרות על-ידי ההשתטחות.

[שיחת ש"פ שלח תש"י]

***

בשנת תרמ"ה ערך הרבי הרש"ב מסע השתטחות בכל אהלי הקודש של נשיאי החסידות שלפניו בליובאוויטש בהאדיטש בניעדין באניפולי ובמזייבוז' המסע הזה ארך כשבועיים. לימים אמר הרבי נ"ע (ספר השיחות תש"ג עמ' 165): **"הביקורים וההשתטחות באהלי הקודש העניקו לי עושר בלתי מוגבל עד כדי כך שבמשך שנתיים תרמ"ה-תרמ"ו הייתי שרוי בהתרגשות מכל אשר זכיתי לראות ולשמוע באותה השתטחות רק בחורף תרמ"ז בהיותי ביאלטה קרים התחלתי לבוא לידי התיישבות".**

***

מה שביקש להזכירו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אעשה כבקשתו, ומה שכותב שאין לו הבנה בזה, הנה גם כשאוכל ושותה וישן בטח אינו מתבונן מקודם איך זה פועל על הגוף והנשמה שלו, ועושה כל זה גם אם אינו מבין באיזה אופן נעשית הפעולה. וגם בענין זה כן הוא.

ומה שכותב שנראה כמדברים למתים ח"ו ומכוונים מחשבה לזולת ח"ו, הנה בודאי מבין בעצמו שאין הדבר כן, כיון שמוסכם שכלב בן יפונה וכמה תנאים ואמוראים וצדיקים בכל הדורות עשו כן.

ובקצרה לבאר קושיתו, הנה גם כשהיו באים להרבי לבקש ברכה, לא היו באים אליו מפני מעלת הגוף שלו אלא מפני מעלת נשמתו. כל ענין המיתה אינו שייך כי אם בגוף, כי הנשמה היא נצחית, ובפרט נשמת צדיק שאינה שייכה כלל וכלל לגיהינום, כף הקלע וכו', הרי ענין המיתה בה היינו הסתלקות, [פ]ירושה עלי' למדריגה נעלית יותר ואינו קרוי ח"ו מת. וכמה שכתוב בזוהר (ח"ג דף ע"א), ומה שכותב שמכוין מחשבתו לזולתו, הנה, בקצרה, אין הדבר כן, כי (א) הבקשה היא שהצדיק ברוב צדקתו ימליץ טוב על המבקש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, (ב) כוונה שני' בזה, אשר כל חסיד ומקושר הנה נשמתו היא פרט מנשמת הצדיק שהיא כלל גדול, ונמשלה לראש ביחס להנשמות פרטיות שלה, כמבואר בתניא פ' ב'. וכמו שכל אבר ואבר אף שהוא מקבל חיותו מהנשמה, הנה תחילה הנשמה מתלבשת בראש ומח, ומהראש ומח מתחלק אח"כ החיות לכל אבר ואבר לפי ענינו, כך הוא ג"כ בחסיד ורבי, אשר הראש כיון שהוא בריא וחזק יש בו כל החיות השונות של כל אבר ואבר, וכדי שיהי' ג"כ האבר בריא, צריך שתהי' ההתקשרות שלו עם הראש שלימה, היינו הגידים והנערוון המקשרים הראש עם האברים יהיו פתוחים, אשר אז יומשך אל האבר החיות השייך אליו.

וזהו בכללות ענין ההתקשרות של חסיד לרבי, אשר על ידי זה מקבל החסיד כל המצטרך לו הן בגשמיות והן ברוחניות.

[אגרות קדש ג תשמה]

ומה שמקשה הלא אי-אפשר עתה לשאול את כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ כשיש ספק בהנהגה - אם יעמוד חזק בהתקשרותו אליו, מבלי ישים לב לפיתויי היצר, וישלח השאלה על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ - ימצא הרבי דרך לענות לו.

[אגרות-קודש כרך ג', עמ' רסו]

"מובן שההליכה על קברי צדיקים הוא ענין שגדלה מעלתו גם עפ"י נגלה דתורה, שלכן משתדלים למצוא היתר בנוגע לכהנים".

"על ידי השתטחות על קברי צדיקים הקב"ה עושה לו טובות אף על פי שאינו ראוי לכך"

[רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב, ספר המידות, ערך 'צדיק' אות קעג]

"עיקר השראת השכינה בדורותינו אלה - בקברי צדיקים"

[מובא ב"לשם" חלק ב' בשם הגר"א]

"ועל כן מסוגל שם מאוד במקום קבר הצדיק האמת לעורר ליבו, להזכיר את עצמו היטב היטב מה הוא עושה בעולם הזה, ולהזכיר את הטוב הכבוש אצלו בגלות גדול, שיזכור את מעלתו, היכן הוא בעולם, כי הוא מזרע ישראל שבשבילם נבראו כל העולמות כולם. ועכשיו הוא נפל למקום שנפל"...

[מורנו רבי נתן, לקוטי הלכות יורה דעה בשר שנתעלם מן העין ג' ז']

"וזה בחינת מה שנוסעין והולכין על קברי צדיקים, והעיקר בשביל תיקון הברית קודש כידוע, שעיקר מה שהולכין על קברי צדיקים הוא בשביל תיקון הברית, וכמו ששמעתי מפי רבינו ז"ל, שהוא תיקון גדול לפגם הברית"

[מוהרנ"ת לקו"ה, חושן משפט הלכות חובל בחברו ג' י']

"ואיתא (מובא בזוהר הקדוש אחרי מות דף עא ע"ב) "דצדיקא שכיחי יתיר בעלמא בתר הסתלקותיה בהאי עלמא יותר מבחיוהי" (הצדיקים מצויים בעולם הזה אחר הסתלקותם יותר מאשר היו בחייהם), וזה בחינת השתטחות על קברי צדיקים אמיתיים, שהוא לצאת מהרע שלו ולשוב להשם יתברך. כי יש בני אדם שנפלו כל כך בעוונותיהם עד שנאחז בהם הרע כל כך, עד שאי אפשר להם בשום אופן לשוב להשם יתברך, רק על ידי שבאין על קברי הצדיקים האמיתיים, ואז ניכללין בנשמת הצדיק שמת, שהוא עוסק תמיד לברר בירורים. והוא בכוחו הגדול, שגדול במיתתו יותר מבחייו, הוא יכול לברר אפילו הנשמות שנפלו מאוד מאוד".

[מוהרנ"ת, לקו"ה חושן משפט נזיקין ג' ח']

"אֵצֶל הַצַּדִּיק אֵין צְרִיכִים לַחֲשֹׁשׁ עַל זֶה שֶׁמָּא אֵינוֹ שָׁם, כִּי מִיתַת הַצַּדִּיק הוּא רַק כְּמוֹ מִי שֶׁיּוֹצֵא מֵחֶדֶר לְחֶדֶר אַחֵר... כְּמוֹ שֶׁאֲנִי עַתָּה בְּחֶדֶר זֶה, וְאַחַר כָּךְ אֲנִי יוֹצֵא מֵחֶדֶר זֶה וְנִכְנָס לַחֶדֶר הַשֵּׁנִי וְסוֹגֵר הַדֶּלֶת אַחֲרַי; אִם אַתָּה תָּבוֹא אֵצֶל הַדֶּלֶת וְתִצְעַק 'אָבִי אָבִי' וְכוּ' - לֹא אֶשְׁמַע דִּבְרֶיךָ?!"

[שיחות הר"ן קנו]

***

מהנהגות הרבי ב'אוהל'[א]

"שמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שקודם ההליכה על ציון ואוהל – נוהגים שאין אוכלים, אבל שותים"[ב].

נוסע לאוהל בנעלי בד (דתשעה-באב ויום-הכיפורים).

לפני שנכנס לאוהל, מקיש (שתי דפיקות בכל דלת) על שתי הדלתות, הדלת השנייה מהכניסה, והדלת שבחדר האוהל [חדר הפ"נים, שאינו קיים כיום] – כנוטל רשות הכניסה.

מיד כשנכנס, מתחיל באמירת 'מענה לשון'. כשמגיע ל"הריני מדליק הלאמפף", מדליק נר.

אחרי הדלקת הנר, ממשיך ב'מענה לשון', עד לפני מזמור "לדוד אליך", ששם נכתב לקרוא את הפ"נ, ואחרי-כן מתחיל לקרוא את הפ"נים וכו'. פתקים בודדים (בעיקר מאלה שבהם היה כתוב על העדרו של מישהו. רק אחדים מאלה החזיר להיכלו) קורע ומניח על הציון הק', והורה לשורפם על אתר, ורובם ככולם מכניס בחזרה לשקית.

לאחר סיום קריאת הפ"נים, המשיך באמירת 'מענה לשון' עד מזמור קיט, ודילג עד ה'יהי רצון' שמתחיל תיכף אחרי ה'זוהר' שם, וסיים עד אחרי 'אנא בכוח'.

לפני צאתו, מקיף (פעם אחת) את האוהל[ג].

לפני צאתו נעצר, נכנס שוב לחדרו שבתוך האוהל (החדר הקטן שבו עומד וקורא את הפ"נים), והמשיך לומר 'מענה לשון' עד ה'יהי רצון' האחרון.

[א] נמסרו ע"י חברי המזכירות: הרה"ח ר' יהודה שי' קרינסקי (שהסיע את הרבי לאוהל ברוב הפעמים מאז תשח"י), והרה"ח ר' בנימין שי' קליין (שהסיע את הרבי לפעמים) מתוך 'כפר חב"ד', גיליון 648 עמ' 16. הוספות ותיקונים מתוך 'מנהגי מלך' עמ' 35, בשילוב הערותיו של הרה"ח ר' י"ל גרונר (שליווה את הרבי לאוהל בתמידות משנת תש"י עד תשח"י, ומאז ואילך בכל ערב ר"ה, ובאקראי בפעמים מסויימות) מתוך 'התקשרות' גיליון שיג עמ' 18. בכמה מן ההנהגות אולי יש גם משום הוראה לרבים.

[ב] ספר-המנהגים עמ' 96. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ו עמ' רפב. והכוונה שמקפידים לשתות (ולא רק שאין נמנעים מכך. וכבר העירו מליקוטי-דיבורים עמ' 1354).

[ג] ראה בעניין הקפת הקברים במגן-אברהם, באר-היטב וכף-החיים סו"ס תקפא.

ואחרי-כן יוצא – לא מאותו פתח שדרכו נכנס, אלא מהפתח הפנימי. כן היה נוהג תמיד שלא לצאת דרך פתח הכניסה[ד].

לפני היציאה, נעמד בפתח היציאה החוצה, ואומר את ה"יהי רצון" שבסוף ה'מענה לשון'.

לפני הכניסה למכונית, תולש עשבים ג' פעמים, וזורקם לאחוריו[ה].

מעולם לא ראינו את הרבי מניח אבן על הציון, או על קברים אחרים[ו].

בנסיעתו חזרה, ממשיך באמירת ה'מענה לשון', עד גמירא.

* במידת האפשר יש להשתדל לקרוא את הפ"נ "בין שני הציוני קודש, אצל מקום רגליהם הקדושים"[ז].

[ד] ראה גשר-החיים ח"א עמ' קלא שיש נוהגין בהלוויה לחזור בדרך אחרת אם אפשר, עיי"ש.

[ה] ראה טושו"ע יו"ד סי' שעו ס"ד, ואו"ח סו"ס תקמ"ז, ונו"כ. אולם שם איתא שעושים זאת אחר הקבורה

[ו] ודלא כנהוג. מקור המנהג בדרשות מהר"ש [רבנו שלום מנוישטט, רבו של מהרי"ל, אבי מנהגי אשכנז] הובא בא"ר סי' רכד ס"ק ז, בשע"ת שם ועוד, וטעמו שם "משום כבוד המת, להראותו שהיה על קברו".

[ז] כך סיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע ברשימתו (בי"מ גיליון 22 עמ' 26) על מנהג אביו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע באוהל הצמח-צדק והמהר"ש בליובאוויטש.

מענה לשון

לאמר על קברי הצדיקים

בפי שהנהיג ב"ק אדמו"ר ר' דוב בער נ"ע לאמר בהאדיץ על קבר אדמו"ר נ"ע

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶתְכֶם בַּדִּין וְזָן אֶתְכֶם בַּדִּין. וְכִלְכֵּל אֶתְכֶם בַּדִּין וְהֵמִית אֶתְכֶם בַּדִּין. וְיוֹדֵעַ מִסְפַּר כֻּלְּכֶם בַּדִּין. וְעָתִיד לְהַחֲזִיר וּלְהַחֲיוֹתְכֶם בַּדִּין. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְחַיֶּה הַמֵּתִים:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֶּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ: מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֶּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים:

אח"כ יאמר זה:

וְעַל כָּל זֶה אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַיחֵד אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵין עֲרוֹךְ לְךָ אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ וְאֵין דּוֹמֶה לְךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

הנוסח מה שאומרים בעת הדלקת הלאמפין:

הֲרֵינִי מַדְלִיק הַלָּאמְפִּף שֶׁל שֶׁמֶן זַיִת לִכְבוֹד נִשְׁמַת אֲדוֹנֵנוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ נִשְׁמָתוֹ בְּגַנְזֵי מְרוֹמִים זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵי אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּמְאוֹרוֹ יָאִיר עַל נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה חַיָּה יְחִידָה שֶׁל (פב"פ) בְּרוּחָנִיוֹת וְגַשְׁמִיוֹת בִּבְנֵי חַיֵּי וּמְזוֹנֵי רְוִיחָא:

ב'

רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיְיָ לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: הוֹדוּ לַיְיָ בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ־לוֹ: שִׁירוּ־לוֹ שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה: כִּי־יָשָׁר דְּבַר־יְיָ וְכָל־מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה: אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְיָ מָלְאָה הָאָרֶץ: בִּדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם: כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת: יִירְאוּ מֵיְיָ כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא־צִוָּה וַיַּעֲמֹד: יְיָ הֵפִיר עֲצַת־גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: עֲצַת יְיָ לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר: אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר־יְיָ אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ: מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְיָ רָאָה

אֶת־כָּל־בְּנֵי הָאָדָם: מִמְּכוֹן־שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין אֶל־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם: אֵין־הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב־חָיִל גִּבּוֹר לֹא־יִנָּצֵל בְּרָב־כֹּחַ: שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט: הִנֵּה עֵין יְיָ אֶל־יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיָי עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי־בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָּטָחְנוּ: יְהִי־חַסְדְּךָ יְיָ עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל: וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל תּוֹלָדוֹת הַמְּהוּלָל בְּרוֹב הַתִּשְׁבָּחוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיָי הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְּעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים. וְהַמַּתִּיר אֲסוּרִים. וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ וְיָדֵינוּ פְּרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת. אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וּלְבָרֵךְ אֶת שְׁמְךָ עַל אַחַת מֵאָלֶף אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעִם אֲבוֹתֵינוּ מִלְּפָנִים. מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ בְּרָעָב זַנְתָּנוּ וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ וּמֵחָלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. וְאַל תִּטְּשֵׁנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח. עַל כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ. כִּי כָל פֶּה לְךָ יוֹדֶה וְכָל לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע וְכָל עַיִן לְךָ תְצַפֶּה וְכָל בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה וְכָל לְבָבוֹת יִירָאוּךָ וְכָל קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְיָ מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ: מִי יִדְמֶה לָךְ. וּמִי יִשְׁוֶה לָךְ. וּמִי יַעֲרָךְ לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת שֵׁם קָדְשֶׁךָ: כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עוֹזֶךָ הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיָי לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה: בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם. וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ: כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְּמוֹ־הֶגֶה: יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי־גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: מִי־יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבֵא לְבַב חָכְמָה: שׁוּבָה יְיָ עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם:

וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

ג׳

מענה לשון סימן ג׳

שָׁלוֹם עָלֶיךָ אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ עָלֶיךָ הַשָּׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בְּשָׁלוֹם תָּנוּחַ עַל מִשְׁכָּבְךָ וְאַף לֹא תִצְטַעֵר בְּצָרַת קִרוֹבֶיךָ. שְׁכוּנָתְךָ תִּהְיֶה בְּעַב הֶעָנָן וּבְסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי תִּתְלוֹנָן. אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ שֶׁזָּכִיתָ לָלֶכֶת אַחֲרֵי בּוֹרְאֶךָ וּלְהָאִיר נֵרְךָ וְהוֹרֵיתָ לְיִשְׂרָאֵל חוּקִים יְשָׁרִים וּמִשְׁפָּטִים טוֹבִים לְהַצְדִּיק אֶת בְּנֵי דּוֹרֶךָ. וְטוֹב לָכֶם כִּי גָּדוֹל שְׂכַרְכֶם מְאֹד. וְהַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָחִישׁ וִימַהֵר תְּחִיָּתְכֶם וַעֲמִידַתְכֶם עִם כָּל שְׁאָר צַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי עוֹלָם וּלְזַכּוֹתְךָ לְעוֹלָם שֶׁכּוּלּוֹ טוֹב וְאָרוּךְ. אֲשֶׁר בְּכָל דְּבָרָיו הוּא בָּרוּךְ: וּלְהִתְעַנֵּג בְּתַעֲנוּגִים מֵזִיז שָׁדַי בְּהֵמוֹת בְּהֵרֵי אָלֶף. וְלִוְיָתָן וְיֵין חֲמַר שֶׁמִּבְּרֵאשִׁית הַמִּבְחָר בְּכָל טוֹב לְקָבֵל אָלֶף. וְכַאֲשֶׁר בִּמְלַאכְתְּךָ עָמַלְתָּ בָּעוֹלָם הַזֶּה לַעֲסוֹק בְּדִבְרֵי תוֹרָה. כְּנֶגֶד זֶה מֵחַיִל אֶל חָיִל תֵּלֵךְ וּמִישִׁיבָה לִישִׁיבָה מְקוֹם מַה נּוֹרָא. וְחִידּוּשֵׁי טַעֲמֵי תוֹרָה תִּזְכֶּה לִשְׁמוֹעַ מִפִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְיִתְעַלֶּה. אֲשֶׁר לֶעָתִיד הוּא יִדְרוֹשׁ וְיִתְגַּלֶּה. וִיהִי רָצוֹן לְפָנֵי אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁאֶזְכֶּה בִּזְכוּתְךָ וּבִזְכוּת כָּל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים הַשּׁוֹכְנִים פֹּה שֶׁיְכַפֵּר לִי הָאֵל הַסָּלְחָן עַל כָּל חַטֹּאתַי וַעֲוֹנֹתַי וּפִשָּׁעַי כִּי לְמַעַן כְּבוֹדְךָ בָּאתִי הֵנָּה לְהַלֵּל לְשֵׁם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא וּלְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קִבְרְךָ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ שֶׁתִּתְפַּלֵּל עָלַי שֶׁיַּצִּילֵנִי מִן הַשּׁוֹד וּמִן הַשֶּׁבֶר וּמִן הַבְּזָה וּמִן הַטִּלְטוּל הַקָּשֶׁה וּמִפַּחַד וּבֶהָלָה וּמִמִּיתָה מְשׁוּנָּה וּמְגוּנָּה וּמִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדַי וְיִרְפָּא אֶת תַּחֲלוּאַי וִיבָרֵךְ אֶת לַחְמִי וּמֵימַי וְיָסִיר כָּל מַחֲלָה מִקִּרְבִּי וַיַּצִּילֵנִי מִן כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב וְלִסְטִים. וְיִתֶּן לִי וּלְכָל יִשְׂרָאֵל מַתָּנָה טוֹבָה וּפַרְנָסָה טוֹבָה. לְמַעַן זְכוּתְכֶם וְצִדְקַתְכֶם. וְיִתֶּן לִי חֵלֶק טוֹב וְשָׂכָר טוֹב כְּדֵי שֶׁאֶזְכֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא. וִיבַשְּׂרֵנִי בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. וְיַשְׁמִיעֵנִי שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת וְיִתֶּן לִי אוֹרֶךְ יָמִים

וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח. וְאַל יֶאֱסוֹף עִם חַטָּאִים נַפְשִׁי וְעִם אַנְשֵׁי דָמִים חַיָּי. וְאַל יַאַסְפֵנִי בַּחֲצִי יָמַי וימַלֵּא מִסְפַּר יָמַי בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. וְיוֹסֵף לִי חָכְמָה וָדַעַת וּבִינָה וְחֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים לְפָנָיו וְלִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדוֹ וְלִפְנֵי כָּל הַבְּרִיּוֹת שֶׁרוֹאִים אֶת פָּנַי. וְיַחֵד לְבָבִי לְאַהֲבָה אוֹתוֹ וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמוֹ וְיַטֵּה לְבָבִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם וְיִשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנָי וְאַל יְשִׁיבֵנִי רֵיקָם מִלְּפָנָיו:

וישא עיניו אל כפים אל אל בשמים ויאמר׃

אָנָּא אֲדוֹן הָעוֹלָמִים רַחֲמָן מָלֵא רַחֲמִים אַף אִם אָמְנָם שָׁגִיתִי חָטָאתִי עָוִיתִי וּפָשַׁעְתִּי כָּזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי הֵן בְּעַצְמִי אוֹ בְּגִלְגּוּלַי הֵרַעוֹתִי אֶת מַעֲלָלַי. הֵן אִם בְּגִלְגּוּל זֶה אוֹ בְּגִלְגּוּל אַחֵר בְּמַעֲשֶׂה אֲשֶׁר אֵין לוֹ שַׁחַר. אֲדֹנָי שָׁמַעְתָּ אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר. וְלֹא תִרְאֶה אוֹתִי נִדָּח וְהִתְעַלַּמְתָּ. עָזוֹב תַּעֲזוֹב וְהָקֵם תָּקִים לִיצוּר אֲשֶׁר גָּלַמְתָּ. כִּי מִי אָנֹכִי כִּי הֲבִיאֹתַנִי עַד הֲלוֹם וְאֵין אֲנִי לְצוֹרְכָךְ כְּלוּם כִּי אִם בְּחַסְדְּךָ הַגָּדוֹל לְזַכּוֹתִי בְּרָאתָנִי. וּמֵאַיִן לְיֵשׁ הִמְצֵאתָנִי. וְאִם הֲרֵעוֹתִי אֶת מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי פַּרְנָסָתִי אַל בְּאַפְּךָ תּוֹכִיחֵנִי לְיַסֵּר בַּמִּשְׁפָּט אוֹתִי. וְאִם כָּכָה אַתְּ עֹשֶׂה לִי הֲלֹא טוֹב לִי שֶׁלֹּא נִבְרֵאתִי וּלְעוֹלָם לֹא יָצָאתִי. אַךְ בְּהַבִּיטְךָ לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ. עַל כֵּן הִקְדַּמְתָּ רַחֲמֶיךָ לְדִינֶךָ וּמִדָּתְךָ לְהַאֲרִיךְ אַפְּךָ לָרָעִים וְלַטּוֹבִים וּלְוַתֵּר צִבְחַר לְהִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בְּיִשּׁוּבוֹ. כִּי טוֹב יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׂיו. וְאִם מַעֲשַׂי גָּרְמוּ לְהַבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְקוֹדֶשׁ אַתָּה תִבְחַר וּתְקָרֵב וּתְחַדֵּשׁ. הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה. וְנַחְטִיבְךָ בָּעוֹלָם חֲטִיבָה וְאִם סַכּוֹתָה בֶּעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה. גָּרֵשׁ לֵץ וְיֵצֵא מָדוֹן כּוֹתֵב שִׁטְנָה וִילָלָה. וּתְשַׂמְּחֵנִי בְּגִילָה אַחַר גִּילָה. וְאִם אֵין אַתָּה עוֹשֶׂה בְּגִינִי עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲבוֹתֵינוּ פְּדֵנִי וְחָנֵּנִי. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְלֹא יֵחָשׁוֹב לִי שֶׁמֶץ וְדוֹפִי. וּדְבָרַי הַמְגוּמְגָּם וּלְשׁוֹנִי הַמָּלֵא פְּגַם. יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ הָיִיתִי מֵלִיץ יוֹשֶׁר מַרְבֶּה בִּשְׂבָחוֹת וּכְתָרִים קוֹשֵׁר. וּכְמֹשֶׁה בְּשִׁירַת אָז יָשִׁיר. וּכְדָוִד יֵחָשֵׁב לִי לִכְלֵי שִׁיר. וּכְאִלּוּ הָיִיתִי מְכַוֵּן בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים וְאוֹמֵר שִׁירָה עִם עִירִין קַדִּישִׁין שָׂרִים וְנוֹגְנִים. וְדִלּוּגִי וְלִגְלוּגִי יִהְיוּ עָלֶיךָ אַהֲבָה כְּשֶׁבַח וְשִׁירָה עֲרֵבָה. וַאֲנִי חָכְמָה שָׂכַנְתִּי עָרְמָה לְסַבֵּב אֶת קִבְרֵי הַצַּדִּיקִים בַּעֲלֵי נְשָׁמָה. כְּדֵי שֶׁגַּם הַמֵּתִים יְבַקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים. כִּי גַּם לָהֶם הוּא לְתוֹעֶלֶת. וְהַרְבֵּה פְּעָמִים נְשָׁמָה מִנְּשָׁמָה נֶאֱצֶלֶת. וּכְעָנָף בְּאִילָן דְּבוּקָה וְכַגְּדִיל בְּשַׁלְשֶׁלֶת חֲבוּקָה. כַּאן הַמֵּתִים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים. לְהוֹסִיף לָהֶם מְאוֹרַיִם. וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת. תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת וְעֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת לִשְׁמֹעַ אֶל תְּפִלַּת עַבְדֶּיךָ הַנְּשָׁמָה וְהָרוּחוֹת. וְאֶל הָאָדָם הַמְּבוּגָּה מֵחוּשִׁים וְכוֹחוֹת וּמַגִּיד שִׂיחוֹת. מֵעֲבוֹדָה קָשָׁה וּמִקוֹצֶר רוּחוֹת. וְאַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ וְהָאֵר אֵלֵינוּ אֶת פָּנֶיךָ. וְיִהְיוּ לְרָצוֹן הֶגְיוֹן פִּי וּמְלוּלִי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגֹאֲלִי:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי יָדַי עַד בְּלִי דַי. וּמִיָּדְךָ הַמְּלֵאָה תַּשְׂבִּיעֵנִי וּמֵאוֹצָרְךָ הַטּוֹב תְּמַלֵּא אֶת בֵּיתִי. וְתַצְלִיחַ דְּרָכַי וְאוֹרְחוֹתַי. וּשְׁמוֹר רַגְלַי וּנְתִיבוֹתַי. כִּי בְיָדְךָ מְסוּרִים כָּל הַחַיִּים. וְיִהְיוּ מְזוֹנוֹתַי מְסוּרִים בְּיָדְךָ וּמְתוּקִים. וְלֹא יִהְיוּ

בְּיַד בְּנֵי אָדָם כִּי הֵם מָרִים וְקָשִׁים כְּלַעֲנָה בְּבוֹשֶׁת פָּנִים מַכְלִימִים. לָכֵן בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תָּכִין לִי מְזוֹנוֹתַי מִיָּדֶךָ הַטוֹבָה וְהַמְלֵאָה וְיִהְיוּ שְׁלֵמִים. וּתְהֵא מִלַּאכְתִּי לִבְרָכָה וְלֹא לַעֲנִיּוּת לְחַיִּים וְלֹא לַמָּוֶת. וּתְזַכֵּנִי שֶׁלֹּא יִתְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם עַל יָדִי וְאֶהְיֶה מִן הַמּוֹעִילִים וְהַמַּשְׁפִּיעִים טוֹב לְכָל אָדָם תָּמִיד וְתַדְרִיכֵנִי בְּדַרְכְּךָ יְשָׁרָה לְפָנֶיךָ וּתְנֵנִי לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרָצוֹן בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאַי כִּי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אַתָּה וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ בֶּאֱמֶת. וְאַל תְּשִׁיבֵנִי רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ בִּזְכוּת הַצַּדִּיקִים מָרָנָן וְרַבָּנָן הַנִּקְבָּרִים פֹּה וּבְכָל הָעוֹלָם וּבִזְכוּת תּוֹרָתָם הַקְּדוֹשָׁה וְחִדּוּשֶׁיהָ שֶׁנִּתְחַדְּשׁוּ עַל יְדֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם הַטוֹבִים שֶׁעָשׂוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. כֻּלָּם יִהְיוּ עָלַי מְלִיצֵי יוֹשֶׁר לְפָנֶיךָ וְלִפְנֵי כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁאֵלָתִי וּלְמַלְאוֹת אֶת בַּקָּשָׁתִי אֲשֶׁר עַבְדְּךָ מִתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ לְבִלְתִּי אָשׁוּב רֵיקָם וְאַל יִמְנָעֵנִי שׁוּם מְקַטְרֵג מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סֶלָה:

אחר כלותו עבודת הקודש באמרי קודש הנ״ל בבכי ובתחנונים ובמרירות הלב יקרא הפ״נ שלו על מנוחת קודש אדמו״ר נבג״מ וזיע״א. ואח״כ יאמר מזמורים אלו:

ד׳

כה לְדָוִד אֵלֶיךָ יְיָ נַפְשִׁי אֶשָּׂא: אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל־אֵבוֹשָׁה אַל־יַעַלְצוּ אֹיְבַי לִי: גַּם כָּל־ קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם: דְּרָכֶיךָ יְיָ הוֹדִיעֵנִי אָרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי: הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי־אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל־הַיּוֹם: זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְיָ וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל־תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר־לִי־אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְיָ: טוֹב־ וְיָשָׁר יְיָ עַל־כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ: כָּל־אָרְחוֹת יְיָ חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו: לְמַעַן־שִׁמְךָ יְיָ וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב־הוּא: מִי־זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְיָ יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ: סוֹד יְיָ לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: עֵינַי תָּמִיד אֶל־יְיָ כִּי הוּא־יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת רַגְלָי: פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי־יָחִיד וְעָנִי אָנִי: צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מְמִצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל־חַטֹּאותָי: רְאֵה־אוֹיְבַי כִּי־רָבּוּ וְשִׂנְאַת חָמָס שְׂנֵאוּנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל־אֵבוֹשׁ כִּי־חָסִיתִי בָךְ: תֹּם־וָיֹשֶׁר יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ: פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו:

לד לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת־טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ: אֲבָרְכָה אֶת־יְיָ בְּכָל־עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי: בַּיְיָ תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: גַּדְּלוּ לַיְיָ אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: דָּרַשְׁתִּי אֶת־יְיָ וְעָנָנִי וּמִכָּל־מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל־יֶחְפָּרוּ: זֶה עָנִי קָרָא וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: חֹנֶה מַלְאַךְ־יְיָ סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי־טוֹב יְיָ אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה־בּוֹ: יְראוּ אֶת־יְיָ קְדֹשָׁיו כִּי־אֵין מַחְסוֹר לִירֵאָיו: כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְיָ לֹא־יַחְסְרוּ כָל־טוֹב: לְכוּ־בָנִים שִׁמְעוּ־לִי יִרְאַת יְיָ אֲלַמֶּדְכֶם: מִי־הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה־טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵהוּ: עֵינֵי יְיָ אֶל־צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל־שַׁוְעָתָם: פְּנֵי יְיָ בְּעֹשֵׂי רָע

לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: צָעֲקוּ וַיְיָ שָׁמֵעַ וּמִכָּל־צָרוֹתָם הִצִּילָם: קָרוֹב יְיָ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב וְאֶת־
דַּכְּאֵי־רוּחַ יוֹשִׁיעַ: רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְיָ: שֹׁמֵר כָּל־עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא
נִשְׁבָּרָה: תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה וְשׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: פּוֹדֶה יְיָ נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ כָּל־
הַחֹסִים בּוֹ:

קיא הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה יְיָ בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה: גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי יְיָ דְּרוּשִׁים לְכָל־
חֶפְצֵיהֶם: הוֹד־וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ: טֶרֶף
נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם: מַעֲשֵׂי יָדָיו
אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו: סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר: פְּדוּת שָׁלַח
לְעַמּוֹ צִוָּה־לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְיָ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־
עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד:

קיב הַלְלוּיָהּ אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְיָ בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד: גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים
יְבֹרָךְ: הוֹן־וָעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק:
טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: כִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמּוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק:
מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּיְיָ: סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו:
פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד: רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעָס שִׁנָּיו יַחֲרֹק
וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

קיט אַשְׁרֵי תְמִימֵי־דָרֶךְ הַהֹלְכִים בְּתוֹרַת יְיָ: אַשְׁרֵי נֹצְרֵי עֵדֹתָיו בְּכָל־לֵב יִדְרְשׁוּהוּ: אַף לֹא־
פָעֲלוּ עַוְלָה בִּדְרָכָיו הָלָכוּ: אַתָּה צִוִּיתָה פִקֻּדֶיךָ לִשְׁמֹר מְאֹד: אַחֲלַי יִכֹּנוּ דְרָכַי לִשְׁמֹר
חֻקֶּיךָ: אָז לֹא־אֵבוֹשׁ בְּהַבִּיטִי אֶל־כָּל־מִצְוֹתֶיךָ: אוֹדְךָ בְּיֹשֶׁר לֵבָב בִּלְמֹדִי מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ:
אֶת־חֻקֶּיךָ אֶשְׁמֹר אַל־תַּעַזְבֵנִי עַד־מְאֹד: בַּמֶּה יְזַכֶּה־נַּעַר אֶת־אָרְחוֹ לִשְׁמֹר כִּדְבָרֶךָ: בְּכָל־
לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ אַל־תַּשְׁגֵּנִי מִמִּצְוֹתֶיךָ: בְּלִבִּי צָפַנְתִּי אִמְרָתֶךָ לְמַעַן לֹא אֶחֱטָא־לָךְ: בָּרוּךְ אַתָּה
יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: בִּשְׂפָתַי סִפַּרְתִּי כֹּל מִשְׁפְּטֵי־פִיךָ: בְּדֶרֶךְ עֵדְוֹתֶיךָ שַׂשְׂתִּי כְּעַל כָּל־הוֹן:
בְּפִקֻּדֶיךָ אָשִׂיחָה וְאַבִּיטָה אֹרְחֹתֶיךָ: בְּחֻקֹּתֶיךָ אֶשְׁתַּעֲשָׁע לֹא אֶשְׁכַּח דְּבָרֶךָ: גְּמֹל עַל־עַבְדְּךָ
אֶחְיֶה וְאֶשְׁמְרָה דְבָרֶךָ: גַּל־עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ: גֵּר אָנֹכִי בָאָרֶץ אַל־תַּסְתֵּר
מִמֶּנִּי מִצְוֹתֶיךָ: גָּרְסָה נַפְשִׁי לְתַאֲבָה אֶל־מִשְׁפָּטֶיךָ בְכָל־עֵת: גָּעַרְתָּ זֵדִים אֲרוּרִים הַשֹּׁגִים
מִמִּצְוֹתֶיךָ: גַּל מֵעָלַי חֶרְפָּה וָבוּז כִּי עֵדֹתֶיךָ נָצָרְתִּי: גַּם יָשְׁבוּ שָׂרִים בִּי נִדְבָּרוּ עַבְדְּךָ יָשִׂיחַ
בְּחֻקֶּיךָ: גַּם־עֵדֹתֶיךָ שַׁעֲשָׁעַי אַנְשֵׁי עֲצָתִי: דָּבְקָה לֶעָפָר נַפְשִׁי חַיֵּנִי כִּדְבָרֶךָ: דְּרָכַי סִפַּרְתִּי
וַתַּעֲנֵנִי לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: דֶּרֶךְ־פִּקּוּדֶיךָ הֲבִינֵנִי וְאָשִׂיחָה בְּנִפְלְאוֹתֶיךָ: דָּלְפָה נַפְשִׁי מִתּוּגָה
קַיְּמֵנִי כִּדְבָרֶךָ: דֶּרֶךְ־שֶׁקֶר הָסֵר מִמֶּנִּי וְתוֹרָתְךָ חָנֵּנִי: דֶּרֶךְ־אֱמוּנָה בָּחָרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ שִׁוִּיתִי:
דָּבַקְתִּי בְעֵדְוֹתֶיךָ יְיָ אַל־תְּבִישֵׁנִי: דֶּרֶךְ־מִצְוֹתֶיךָ אָרוּץ כִּי תַרְחִיב לִבִּי: הוֹרֵנִי יְיָ דֶּרֶךְ חֻקֶּיךָ
וְאֶצְּרֶנָּה עֵקֶב: הֲבִינֵנִי וְאֶצְּרָה תוֹרָתֶךָ וְאֶשְׁמְרֶנָּה בְכָל־לֵב: הַדְרִיכֵנִי בִּנְתִיב מִצְוֹתֶיךָ כִּי־בוֹ
חָפָצְתִּי: הַט־לִבִּי אֶל־עֵדְוֹתֶיךָ וְאַל אֶל־בָּצַע: הַעֲבֵר עֵינַי מֵרְאוֹת שָׁוְא בִּדְרָכֶךָ חַיֵּנִי: הָקֵם

לְעַבְדְּךָ אִמְרָתֶךָ אֲשֶׁר לְיִרְאָתֶךָ: הַעֲבֵר חֶרְפָּתִי אֲשֶׁר יָגֹרְתִי כִּי מִשְׁפָּטֶיךָ טוֹבִים: הִנֵּה
תָּאַבְתִּי לְפִקֻּדֶיךָ בְּצִדְקָתְךָ חַיֵּנִי: וִיבֹאֻנִי חֲסָדֶךָ יְיָ תְּשׁוּעָתְךָ כְּאִמְרָתֶךָ: וְאֶעֱנֶה חֹרְפִי דָבָר
כִּי־בָטַחְתִּי בִּדְבָרֶךָ: וְאַל־תַּצֵּל מִפִּי דְבַר־אֱמֶת עַד־מְאֹד כִּי לְמִשְׁפָּטְךָ יִחָלְתִּי: וְאֶשְׁמְרָה
תוֹרָתְךָ תָמִיד לְעוֹלָם וָעֶד: וְאֶתְהַלְכָה בָרְחָבָה כִּי פִקֻּדֶיךָ דָרָשְׁתִּי: וַאֲדַבְּרָה בְעֵדֹתֶיךָ נֶגֶד
מְלָכִים וְלֹא אֵבוֹשׁ: וְאֶשְׁתַּעֲשַׁע בְּמִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי: וְאֶשָּׂא־כַפַּי אֶל־מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר
אָהָבְתִּי וְאָשִׂיחָה בְחֻקֶּיךָ: זְכֹר־דָּבָר לְעַבְדֶּךָ עַל אֲשֶׁר יִחַלְתָּנִי: זֹאת נֶחָמָתִי בְעָנְיִי כִּי אִמְרָתְךָ
חִיָּתְנִי: זֵדִים הֱלִיצֻנִי עַד־מְאֹד מִתּוֹרָתְךָ לֹא נָטִיתִי: זָכַרְתִּי מִשְׁפָּטֶיךָ מֵעוֹלָם יְיָ וָאֶתְנֶחָם:
זַלְעָפָה אֲחָזַתְנִי מֵרְשָׁעִים עֹזְבֵי תּוֹרָתֶךָ: זְמִרוֹת הָיוּ־לִי חֻקֶּיךָ בְּבֵית מְגוּרָי: זָכַרְתִּי בַלַּיְלָה
שִׁמְךָ יְיָ וָאֶשְׁמְרָה תּוֹרָתֶךָ: זֹאת הָיְתָה־לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי: חֶלְקִי יְיָ אָמַרְתִּי לִשְׁמֹר דְּבָרֶיךָ:
חִלִּיתִי פָנֶיךָ בְכָל־לֵב חָנֵּנִי כְּאִמְרָתֶךָ: חִשַּׁבְתִּי דְרָכָי וָאָשִׁיבָה רַגְלַי אֶל־עֵדֹתֶיךָ: חַשְׁתִּי וְלֹא
הִתְמַהְמָהְתִּי לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ: חֶבְלֵי רְשָׁעִים עִוְּדָנִי תּוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: חֲצוֹת־לַיְלָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: חָבֵר אָנִי לְכָל־אֲשֶׁר יְרֵאוּךָ וּלְשֹׁמְרֵי פִקּוּדֶיךָ: חַסְדְּךָ יְיָ
מָלְאָה הָאָרֶץ חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי: טוֹב עָשִׂיתָ עִם־עַבְדְּךָ יְיָ כִּדְבָרֶךָ: טוּב טַעַם וָדַעַת לַמְּדֵנִי כִּי
בְמִצְוֹתֶיךָ הֶאֱמָנְתִּי: טֶרֶם אֶעֱנֶה אֲנִי שֹׁגֵג וְעַתָּה אִמְרָתְךָ שָׁמָרְתִּי: טוֹב־אַתָּה וּמֵטִיב לַמְּדֵנִי
חֻקֶּיךָ: טָפְלוּ עָלַי שֶׁקֶר זֵדִים אֲנִי בְכָל־לֵב אֶצֹּר פִּקּוּדֶיךָ: טָפַשׁ כַּחֵלֶב לִבָּם אֲנִי תּוֹרָתְךָ
שִׁעֲשָׁעְתִּי: טוֹב־לִי כִּי־עֻנֵּיתִי לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ: טוֹב־לִי תוֹרַת־פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף:
יָדֶיךָ עָשׂוּנִי וַיְכוֹנְנוּנִי הֲבִינֵנִי וְאֶלְמְדָה מִצְוֹתֶיךָ: יְרֵאֶיךָ יִרְאוּנִי וְיִשְׂמָחוּ כִּי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי:
יָדַעְתִּי יְיָ כִּי־צֶדֶק מִשְׁפָּטֶיךָ וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי: יְהִי־נָא חַסְדְּךָ לְנַחֲמֵנִי כְּאִמְרָתְךָ לְעַבְדֶּךָ:
יְבֹאוּנִי רַחֲמֶיךָ וְאֶחְיֶה כִּי־תוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעָי: יֵבֹשׁוּ זֵדִים כִּי־שֶׁקֶר עִוְּתוּנִי אֲנִי אָשִׂיחַ בְּפִקּוּדֶיךָ:
יָשׁוּבוּ לִי יְרֵאֶיךָ וְיֹדְעֵי עֵדֹתֶיךָ: יְהִי־לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: כָּלְתָה לִתְשׁוּעָתְךָ
נַפְשִׁי לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי: כָּלוּ עֵינַי לְאִמְרָתֶךָ לֵאמֹר מָתַי תְּנַחֲמֵנִי: כִּי־הָיִיתִי כְּנֹאד בְּקִיטוֹר
חֻקֶּיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: כַּמָּה יְמֵי־עַבְדֶּךָ מָתַי תַּעֲשֶׂה בְרֹדְפַי מִשְׁפָּט: כָּרוּ־לִי זֵדִים שִׂיחוֹת אֲשֶׁר
לֹא כְתוֹרָתֶךָ: כָּל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמוּנָה שֶׁקֶר רְדָפוּנִי עָזְרֵנִי: כִּמְעַט כִּלּוּנִי בָאָרֶץ וַאֲנִי לֹא־עָזַבְתִּי
פִקּוּדֶיךָ: כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדוּת פִּיךָ: לְעוֹלָם יְיָ דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמָיִם: לְדֹר וָדֹר
אֱמוּנָתֶךָ כּוֹנַנְתָּ אֶרֶץ וַתַּעֲמֹד: לְמִשְׁפָּטֶיךָ עָמְדוּ הַיּוֹם כִּי הַכֹּל עֲבָדֶיךָ: לוּלֵי תוֹרָתְךָ שַׁעֲשָׁעָי
אָז אָבַדְתִּי בְעָנְיִי: לְעוֹלָם לֹא־אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: לְךָ־אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ
דָרָשְׁתִּי: לִי קִוּוּ רְשָׁעִים לְאַבְּדֵנִי עֵדֹתֶיךָ אֶתְבּוֹנָן: לְכָל תִּכְלָה רָאִיתִי קֵץ רְחָבָה מִצְוָתְךָ
מְאֹד: מָה־אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ כָּל־הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי: מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתְךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא־
לִי: מִכָּל־מְלַמְּדַי הִשְׂכַּלְתִּי כִּי עֵדוֹתֶיךָ שִׂיחָה לִי: מִזְּקֵנִים אֶתְבּוֹנָן כִּי פִקּוּדֶיךָ נָצָרְתִּי: מִכָּל־
אֹרַח רָע כָּלֵאתִי רַגְלַי לְמַעַן אֶשְׁמֹר דְּבָרֶךָ: מִמִּשְׁפָּטֶיךָ לֹא־סָרְתִּי כִּי־אַתָּה הוֹרֵתָנִי: מַה־
נִּמְלְצוּ לְחִכִּי אִמְרָתֶךָ מִדְּבַשׁ לְפִי: מִפִּקּוּדֶיךָ אֶתְבּוֹנָן עַל־כֵּן שָׂנֵאתִי כָּל־אֹרַח שָׁקֶר: נֵר־
לְרַגְלִי דְבָרֶךָ וְאוֹר לִנְתִיבָתִי: נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: נַעֲנֵיתִי עַד־מְאֹד יְיָ
חַיֵּנִי כִדְבָרֶךָ: נִדְבוֹת פִּי רְצֵה־נָא יְיָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ לַמְּדֵנִי: נַפְשִׁי בְכַפִּי תָמִיד וְתוֹרָתְךָ לֹא

שָׂכָחְתִּי: נָתְנוּ רְשָׁעִים פַּח לִי וּמִפִּקּוּדֶיךָ לֹא תָעִיתִי: נָחַלְתִּי עֵדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם כִּי־שְׂשׂוֹן לִבִּי
הֵמָּה: נָטִיתִי לִבִּי לַעֲשׂוֹת חֻקֶּיךָ לְעוֹלָם עֵקֶב: סֵעֲפִים שָׂנֵאתִי וְתוֹרָתְךָ אָהָבְתִּי: סִתְרִי וּמָגִנִּי
אָתָּה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי: סוּרוּ־מִמֶּנִּי מְרֵעִים וְאֶצְּרָה מִצְוֹת אֱלֹהָי: סָמְכֵנִי כְאִמְרָתְךָ וְאֶחְיֶה
וְאַל־תְּבִישֵׁנִי מִשִּׂבְרִי: סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה וְאֶשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ תָמִיד: סָלִיתָ כָּל־שׁוֹגִים מֵחֻקֶּיךָ כִּי־
שֶׁקֶר תַּרְמִיתָם: סִגִים הִשְׁבַּתָּ כָל־רִשְׁעֵי־אָרֶץ לָכֵן אָהַבְתִּי עֵדֹתֶיךָ: סָמַר מִפַּחְדְּךָ בְשָׂרִי
וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ יָרֵאתִי: עָשִׂיתִי מִשְׁפָּט וָצֶדֶק בַּל־תַּנִּיחֵנִי לְעֹשְׁקָי: עֲרֹב עַבְדְּךָ לְטוֹב אַל־
יַעַשְׁקֻנִי זֵדִים: עֵינַי כָּלוּ לִישׁוּעָתֶךָ וּלְאִמְרַת צִדְקֶךָ: עֲשֵׂה עִם־עַבְדְּךָ כְחַסְדֶּךָ וְחֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי:
עַבְדְּךָ־אָנִי הֲבִינֵנִי וְאֵדְעָה עֵדֹתֶיךָ: עֵת לַעֲשׂוֹת לַיָי הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ: עַל־כֵּן אָהַבְתִּי מִצְוֹתֶיךָ
מִזָּהָב וּמִפָּז: עַל־כֵּן כָּל־פִּקּוּדֵי כֹל יִשָּׁרְתִּי כָּל־אֹרַח שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי: פְּלָאוֹת עֵדוֹתֶיךָ עַל־כֵּן
נְצָרָתַם נַפְשִׁי: פֵּתַח דְּבָרֶיךָ יָאִיר מֵבִין פְּתָיִים: פִּי־פָעַרְתִּי וָאֶשְׁאָפָה כִּי לְמִצְוֹתֶיךָ יָאָבְתִּי:
פְּנֵה־אֵלַי וְחָנֵּנִי כְּמִשְׁפָּט לְאֹהֲבֵי שְׁמֶךָ: פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל־תַּשְׁלֶט־בִּי כָל־אָוֶן: פְּדֵנִי
מֵעֹשֶׁק אָדָם וְאֶשְׁמְרָה פִּקּוּדֶיךָ: פָּנֶיךָ הָאֵר בְּעַבְדֶּךָ וְלַמְּדֵנִי אֶת־חֻקֶּיךָ: פַּלְגֵי־מַיִם יָרְדוּ עֵינָי
עַל לֹא־שָׁמְרוּ תוֹרָתֶךָ: צַדִּיק אַתָּה יְיָ וְיָשָׁר מִשְׁפָּטֶיךָ: צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד:
צִמְּתַתְנִי קִנְאָתִי כִּי־שָׁכְחוּ דְבָרֶיךָ צָרָי: צְרוּפָה אִמְרָתְךָ מְאֹד וְעַבְדְּךָ אֲהֵבָהּ: צָעִיר אָנֹכִי
וְנִבְזֶה פִּקֻּדֶיךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: צַר־וּמָצוֹק מְצָאוּנִי מִצְוֹתֶיךָ
שַׁעֲשָׁעָי: צֶדֶק עֵדוֹתֶיךָ לְעוֹלָם הֲבִינֵנִי וְאֶחְיֶה: קָרָאתִי בְכָל־לֵב עֲנֵנִי יְיָ חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה:
קְרָאתִיךָ הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶשְׁמְרָה עֵדֹתֶיךָ: קִדַּמְתִּי בַנֶּשֶׁף וָאֲשַׁוֵּעָה לִדְבָרְךָ יִחָלְתִּי: קִדְּמוּ עֵינַי
אַשְׁמֻרוֹת לָשִׂיחַ בְּאִמְרָתֶךָ: קוֹלִי שְׁמָעָה כְחַסְדֶּךָ יְיָ כְּמִשְׁפָּטֶךָ חַיֵּנִי: קָרְבוּ רֹדְפֵי זִמָּה
מִתּוֹרָתְךָ רָחָקוּ: קָרוֹב אַתָּה יְיָ וְכָל־מִצְוֹתֶיךָ אֱמֶת: קֶדֶם יָדַעְתִּי מֵעֵדֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם יְסַדְתָּם:
רְאֵה־עָנְיִי וְחַלְּצֵנִי כִּי־תוֹרָתְךָ לֹא שָׁכָחְתִּי: רִיבָה רִיבִי וּגְאָלֵנִי לְאִמְרָתְךָ חַיֵּנִי: רָחוֹק
מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה כִּי־חֻקֶּיךָ לֹא דָרָשׁוּ: רַחֲמֶיךָ רַבִּים יְיָ כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיֵּנִי: רַבִּים רֹדְפַי וְצָרָי
מֵעֵדוֹתֶיךָ לֹא נָטִיתִי: רָאִיתִי בֹגְדִים וָאֶתְקוֹטָטָה אֲשֶׁר אִמְרָתְךָ לֹא שָׁמָרוּ: רְאֵה כִּי־פִקּוּדֶיךָ
אָהָבְתִּי יְיָ כְּחַסְדְּךָ חַיֵּנִי: רֹאשׁ־דְּבָרְךָ אֱמֶת וּלְעוֹלָם כָּל־מִשְׁפַּט צִדְקֶךָ: שָׂרִים רְדָפוּנִי חִנָּם
וּמִדְּבָרְךָ פָּחַד לִבִּי: שָׂשׂ אָנֹכִי עַל־אִמְרָתֶךָ כְּמוֹצֵא שָׁלָל רָב: שֶׁקֶר שָׂנֵאתִי וָאֲתַעֵבָה תּוֹרָתֶךָ
אָהָבְתִּי: שֶׁבַע בַּיּוֹם הִלַּלְתִּיךָ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין־לָמוֹ
מִכְשׁוֹל: שִׂבַּרְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְיָ וּמִצְוֹתֶיךָ עָשִׂיתִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי עֵדֹתֶיךָ וָאֹהֲבֵם מְאֹד: שָׁמַרְתִּי
פִקּוּדֶיךָ וְעֵדֹתֶיךָ כִּי כָל־דְּרָכַי נֶגְדֶּךָ: תִּקְרַב רִנָּתִי לְפָנֶיךָ יְיָ כִּדְבָרְךָ הֲבִינֵנִי: תָּבוֹא תְחִנָּתִי
לְפָנֶיךָ כְּאִמְרָתֶךָ הַצִּילֵנִי: תַּבַּעְנָה שְׂפָתַי תְּהִלָּה כִּי תְלַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: תַּעַן לְשׁוֹנִי אִמְרָתֶךָ כִּי
כָל־מִצְוֹתֶיךָ צֶדֶק: תְּהִי־יָדְךָ לְעָזְרֵנִי כִּי פִקּוּדֶיךָ בָחָרְתִּי: תָּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְיָ וְתוֹרָתְךָ
שַׁעֲשָׁעָי: תְּחִי־נַפְשִׁי וּתְהַלְלֶךָּ וּמִשְׁפָּטְךָ יַעְזְרֵנִי: תָּעִיתִי כְשֶׂה אֹבֵד בַּקֵּשׁ עַבְדֶּךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ
לֹא שָׁכָחְתִּי:

קכ שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל־יְיָ בַצָּרָתָה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי: יְיָ הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשִּׂפַת־שֶׁקֶר מִלָּשׁוֹן
רְמִיָּה: מַה־יִּתֶּן לְךָ וּמַה־יֹּסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה: חִצֵּי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים: אוֹיָה־

לִי כִּי־גַרְתִּי מֶשֶׁךְ שָׁכַנְתִּי עִם־אָהֳלֵי קֵדָר: רַבַּת שָׁכְנָה־לָּהּ נַפְשִׁי עִם שׂוֹנֵא שָׁלוֹם: אֲנִי־שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה:

קכא שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל־הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי: עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: אַל־יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל־יָנוּם שֹׁמְרֶךָ: הִנֵּה לֹא־יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל: יְיָ שֹׁמְרֶךָ יְיָ צִלְּךָ עַל־יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא־יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה: יְיָ יִשְׁמָרְךָ מִכָּל־רָע יִשְׁמֹר אֶת־נַפְשֶׁךָ: יְיָ יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

קכב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְיָ נֵלֵךְ: עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָם: יְרוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ: כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִיד: שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָם יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

קכג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת־עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל־יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל־יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל־יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵנוּ: חָנֵּנוּ יְיָ חָנֵּנוּ כִּי־רַב שָׂבַעְנוּ בוּז: רַבַּת שָׂבְעָה־לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לִגְאֵיוֹנִים:

קכד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: לוּלֵי יְיָ שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם: אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ בַּחֳרוֹת אַפָּם בָּנוּ: אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ: אֲזַי עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים: בָּרוּךְ יְיָ שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם: נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ: עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְיָ עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

קכה שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הַבֹּטְחִים בַּיְיָ כְּהַר־צִיּוֹן לֹא־יִמּוֹט לְעוֹלָם יֵשֵׁב: יְרוּשָׁלַם הָרִים סָבִיב לָהּ וַיְיָ סָבִיב לְעַמּוֹ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא־יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעַוְלָתָה יְדֵיהֶם: הֵיטִיבָה יְיָ לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם: וְהַמַּטִּים עַקַלְקַלּוֹתָם יוֹלִיכֵם יְיָ אֶת־פֹּעֲלֵי הָאָוֶן שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

קכו שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְיָ אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אָז יֹאמְרוּ בַגּוֹיִם הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִם־אֵלֶּה: הִגְדִּיל יְיָ לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוּבָה יְיָ אֶת־שְׁבִיתֵנוּ כַּאֲפִיקִים בַּנֶּגֶב: הַזֹּרְעִים בְּדִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצֹרוּ: הָלוֹךְ יֵלֵךְ וּבָכֹה נֹשֵׂא מֶשֶׁךְ־הַזָּרַע בֹּא־יָבוֹא בְרִנָּה נֹשֵׂא אֲלֻמֹּתָיו:

קכז שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לִשְׁלֹמֹה אִם־יְיָ לֹא־יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ אִם־יְיָ לֹא־יִשְׁמָר־עִיר שָׁוְא שָׁקַד שׁוֹמֵר: שָׁוְא לָכֶם מַשְׁכִּימֵי קוּם מְאַחֲרֵי־שֶׁבֶת אֹכְלֵי לֶחֶם הָעֲצָבִים כֵּן יִתֵּן לִידִידוֹ שֵׁנָא: הִנֵּה נַחֲלַת יְיָ בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן: כְּחִצִּים בְּיַד־גִּבּוֹר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים: אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת־אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם לֹא־יֵבֹשׁוּ כִּי־יְדַבְּרוּ אֶת־אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר:

קכח שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְיָ הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

קכט שִׁיר הַמַּעֲלוֹת רַבַּת צָרָרוּנִי מִנְּעוּרַי יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל: רַבַּת צָרָרוּנִי מִנְּעוּרָי גַּם לֹא־יָכְלוּ לִי: עַל־גַּבִּי חָרְשׁוּ חֹרְשִׁים הֶאֱרִיכוּ לְמַעֲנִיתָם: יְיָ צַדִּיק קִצֵּץ עֲבוֹת רְשָׁעִים: יֵבֹשׁוּ וְיִסֹּגוּ אָחוֹר כֹּל שֹׂנְאֵי צִיּוֹן: יִהְיוּ כַּחֲצִיר גַּגּוֹת שֶׁקַּדְמַת שָׁלַף יָבֵשׁ: שֶׁלֹּא מִלֵּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר: וְלֹא אָמְרוּ הָעֹבְרִים בִּרְכַּת־יְיָ אֲלֵיכֶם בֵּרַכְנוּ אֶתְכֶם בְּשֵׁם יְיָ:

קל שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ: אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר־יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי־עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְיָ כִּי־עִם־יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּדוּת: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנֹתָיו:

קלא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד יְיָ לֹא־גָבַהּ לִבִּי וְלֹא־רָמוּ עֵינַי וְלֹא־הִלַּכְתִּי בִּגְדֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת מִמֶּנִּי: אִם־לֹא שִׁוִּיתִי וְדוֹמַמְתִּי נַפְשִׁי כְּגָמֻל עֲלֵי אִמּוֹ כַּגָּמֻל עָלַי נַפְשִׁי: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל־יְיָ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

קלב שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכוֹר־יְיָ לְדָוִד אֵת כָּל־עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיְיָ נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם־אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם־אֶעֱלֶה עַל־עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם־אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד־אֶמְצָא מָקוֹם לַיְיָ מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה־שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנוּהָ בִּשְׂדֵי־יָעַר: נָבוֹאָה לְמִשְׁכְּנוֹתָיו נִשְׁתַּחֲוֶה לַהֲדֹם רַגְלָיו: קוּמָה יְיָ לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: נִשְׁבַּע־יְיָ לְדָוִד אֱמֶת לֹא־יָשׁוּב מִמֶּנָּה מִפְּרִי בִטְנְךָ אָשִׁית לְכִסֵּא־לָךְ: אִם־יִשְׁמְרוּ בָנֶיךָ בְּרִיתִי וְעֵדֹתִי זוֹ אֲלַמְּדֵם גַּם־בְּנֵיהֶם עֲדֵי־עַד יֵשְׁבוּ לְכִסֵּא־לָךְ: כִּי־בָחַר יְיָ בְּצִיּוֹן אִוָּה לְמוֹשָׁב לוֹ: זֹאת־מְנוּחָתִי עֲדֵי־עַד פֹּה־אֵשֵׁב כִּי אִוִּיתִיהָ: צֵידָהּ בָּרֵךְ אֲבָרֵךְ אֶבְיוֹנֶיהָ אַשְׂבִּיעַ לָחֶם: וְכֹהֲנֶיהָ אַלְבִּישׁ יֶשַׁע וַחֲסִידֶיהָ רַנֵּן יְרַנֵּנוּ: שָׁם אַצְמִיחַ קֶרֶן לְדָוִד עָרַכְתִּי נֵר לִמְשִׁיחִי: אוֹיְבָיו אַלְבִּישׁ בֹּשֶׁת וְעָלָיו יָצִיץ נִזְרוֹ:

קלג שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד הִנֵּה מַה־טּוֹב וּמַה־נָּעִים שֶׁבֶת אַחִים גַּם־יָחַד: כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב עַל־הָרֹאשׁ יֹרֵד עַל־הַזָּקָן זְקַן־אַהֲרֹן שֶׁיֹּרֵד עַל־פִּי מִדּוֹתָיו: כְּטַל־חֶרְמוֹן שֶׁיֹּרֵד עַל־הַרְרֵי צִיּוֹן כִּי שָׁם צִוָּה יְיָ אֶת־הַבְּרָכָה חַיִּים עַד־הָעוֹלָם:

קלד שִׁיר הַמַּעֲלוֹת הִנֵּה בָּרֲכוּ אֶת־יְיָ כָּל־עַבְדֵי יְיָ הָעֹמְדִים בְּבֵית־יְיָ בַּלֵּילוֹת: שְׂאוּ־יְדֵכֶם קֹדֶשׁ וּבָרֲכוּ אֶת־יְיָ: יְבָרֶכְךָ יְיָ מִצִּיּוֹן עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

קמב מַשְׂכִּיל לְדָוִד בִּהְיוֹתוֹ בַּמְּעָרָה תְּפִלָּה: קוֹלִי אֶל־יְיָ אֶזְעָק קוֹלִי אֶל־יְיָ אֶתְחַנָּן: אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד: בְּהִתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי וְאַתָּה יָדַעְתָּ נְתִיבָתִי בְּאֹרַח־זוּ אַהֲלֵךְ טָמְנוּ פַח לִי: הַבֵּיט יָמִין וּרְאֵה וְאֵין־לִי מַכִּיר אָבַד מָנוֹס מִמֶּנִּי אֵין דּוֹרֵשׁ לְנַפְשִׁי: זָעַקְתִּי אֵלֶיךָ יְיָ אָמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי חֶלְקִי בְּאֶרֶץ הַחַיִּים: הַקְשִׁיבָה אֶל־רִנָּתִי כִּי־דַלּוֹתִי מְאֹד הַצִּילֵנִי מֵרֹדְפַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי: הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת־שְׁמֶךָ בִּי יַכְתִּרוּ צַדִּיקִים כִּי תִגְמֹל עָלָי:

קמג מִזְמוֹר לְדָוִד יְיָ שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל־תַּחֲנוּנַי בֶּאֱמָנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ: וְאַל־תָּבוֹא בְמִשְׁפָּט אֶת־עַבְדֶּךָ כִּי לֹא־יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל־חָי: כִּי רָדַף אוֹיֵב נַפְשִׁי דִּכָּא לָאָרֶץ חַיָּתִי הוֹשִׁיבַנִי בְמַחֲשַׁכִּים כְּמֵתֵי עוֹלָם: וַתִּתְעַטֵּף עָלַי רוּחִי בְּתוֹכִי יִשְׁתּוֹמֵם לִבִּי: זָכַרְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם הָגִיתִי בְכָל־פָּעָלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲשׂוֹחֵחַ: פֵּרַשְׂתִּי יָדַי אֵלֶיךָ נַפְשִׁי כְּאֶרֶץ־עֲיֵפָה לְךָ סֶלָה: מַהֵר עֲנֵנִי יְיָ כָּלְתָה רוּחִי אַל־תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי וְנִמְשַׁלְתִּי עִם־יֹרְדֵי בוֹר: הַשְׁמִיעֵנִי בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ כִּי־בְךָ בָטָחְתִּי הוֹדִיעֵנִי דֶּרֶךְ־זוּ אֵלֵךְ כִּי־אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי נַפְשִׁי: הַצִּילֵנִי מֵאֹיְבַי יְיָ אֵלֶיךָ כִסִּתִי: לַמְּדֵנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ כִּי־אַתָּה אֱלוֹהַי רוּחֲךָ טוֹבָה תַּנְחֵנִי בְּאֶרֶץ מִישׁוֹר: לְמַעַן־שִׁמְךָ יְיָ תְּחַיֵּנִי בְּצִדְקָתְךָ תּוֹצִיא מִצָּרָה נַפְשִׁי: וּבְחַסְדְּךָ תַּצְמִית אוֹיְבָי וְהַאֲבַדְתָּ כָּל־צֹרְרֵי נַפְשִׁי כִּי אֲנִי עַבְדֶּךָ:

קמד לְדָוִד בָּרוּךְ יְיָ צוּרִי הַמְלַמֵּד יָדַי לַקְרָב אֶצְבְּעוֹתַי לַמִּלְחָמָה: חַסְדִּי וּמְצוּדָתִי מִשְׂגַּבִּי וּמְפַלְטִי לִי מָגִנִּי וּבוֹ חָסִיתִי הָרוֹדֵד עַמִּי תַחְתָּי: יְיָ מָה־אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן־אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ: אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר: יְיָ הַט־שָׁמֶיךָ וְתֵרֵד גַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ: בְּרוֹק בָּרָק וּתְפִיצֵם שְׁלַח חִצֶּיךָ וּתְהֻמֵּם: שְׁלַח יָדֶיךָ מִמָּרוֹם פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִמַּיִם רַבִּים מִיַּד בְּנֵי נֵכָר: אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֱלֹהִים שִׁיר חָדָשׁ אָשִׁירָה לָךְ בְּנֵבֶל עָשׂוֹר אֲזַמְּרָה־לָּךְ: הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים הַפּוֹצֶה אֶת־דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה: פְּצֵנִי וְהַצִּילֵנִי מִיַּד בְּנֵי־נֵכָר אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּבֶּר־שָׁוְא וִימִינָם יְמִין שָׁקֶר: אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל: מְזָוֵינוּ מְלֵאִים מְפִיקִים מִזַּן אֶל־זַן צֹאנֵנוּ מַאֲלִיפוֹת מְרֻבָּבוֹת בְּחוּצוֹתֵינוּ: אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים אֵין־פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה בִּרְחֹבֹתֵינוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְיָ אֱלֹהָיו:

קמה תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: גָּדוֹל יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: חַנּוּן וְרַחוּם יְיָ אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד: טוֹב־יְיָ לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו: יוֹדוּךָ יְיָ כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֹלָמִים וּמֶמְשָׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: סוֹמֵךְ יְיָ לְכָל־הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־

הַכְּפוּפִים: עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ: פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ
וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: צַדִּיק יְיָ בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו: קָרוֹב יְיָ לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: שׁוֹמֵר יְיָ אֶת־כָּל־
אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: תְּהִלַּת יְיָ יְדַבֶּר־פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם
וָעֶד:

קמו הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת־יְיָ: אֲהַלְלָה יְיָ בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי: אַל־תִּבְטְחוּ
בִנְדִיבִים בְּבֶן־אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְּשׁוּעָה: תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֹׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ
עָשְׁתֹנֹתָיו: אַשְׁרֵי שֶׁאֵל יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל־יְיָ אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת־הַיָּם וְאֶת־
כָּל־אֲשֶׁר־בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לָעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים יְיָ מַתִּיר
אֲסוּרִים: יְיָ פֹּקֵחַ עִוְרִים יְיָ זֹקֵף כְּפוּפִים יְיָ אֹהֵב צַדִּיקִים: יְיָ שֹׁמֵר אֶת־גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה
יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת: יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קמז הַלְלוּיָהּ כִּי־טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי־נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם יְיָ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל
יְכַנֵּס: הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ לְעַצְּבוֹתָם: מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא:
גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְיָ מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי־אָרֶץ:
עֱנוּ לַיְיָ בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ
הָרִים חָצִיר: נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא־
בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה: רוֹצֶה יְיָ אֶת־יְרֵאָיו אֶת־הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַם אֶת־יְיָ הַלְלִי
אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: כִּי־חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: הַשָּׂם־גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים
יַשְׂבִּיעֵךְ: הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד־מְהֵרָה יָרוּץ דְּבָרוֹ: הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר:
מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְּפִתִּים לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְלוּ־מָיִם: מַגִּיד
דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל־גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בַּל־יְדָעוּם
הַלְלוּיָהּ:

קמח הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת־יְיָ מִן־הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: הַלְלוּהוּ כָּל־מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל־
צְבָאָיו: הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ כָּל־כּוֹכְבֵי אוֹר: הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר
מֵעַל הַשָּׁמָיִם: יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק־נָתַן וְלֹא
יַעֲבוֹר: הַלְלוּ אֶת־יְיָ מִן־הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל־תְּהֹמוֹת: אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה
עֹשָׂה דְבָרוֹ: הֶהָרִים וְכָל־גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל־אֲרָזִים: הַחַיָּה וְכָל־בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף:
מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכָל־לְאֻמִּים שָׂרִים וְכָל־שֹׁפְטֵי אָרֶץ: בַּחוּרִים וְגַם־בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם־נְעָרִים:
יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְיָ כִּי־נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־
חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם־קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

קמט הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיְיָ שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי־צִיּוֹן
יָגִילוּ בְמַלְכָּם: יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ־לוֹ: כִּי־רוֹצֶה יְיָ בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים

בִּישׁוּעָה: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם: רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּל־אֻמִּים: לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם בְּזִקִים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא לְכָל־חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

קנ הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ־אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל וְכִנּוֹר: הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי־שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ:

ה'

זוהר אחרי מות דף ע' ע"ב:

אָמַר רִבִּי יִצְחָק זַכָּאִין אִינּוּן צַדִּיקַיָּא בְּעָלְמָא דֵּין וּבְעָלְמָא דְּאָתֵי דְּהָא כֻּלְּהוּ קַדִּישִׁין. גּוּפָא דִּילְהוֹן קַדִּישָׁא. נַפְשָׁא דִּילְהוֹן קַדִּישָׁא. רוּחָא דִּילְהוֹן קַדִּישָׁא. נִשְׁמְתָא דִּילְהוֹן קַדִּישִׁין קַדָּשִׁים. תְּלַת דַּרְגִּין אִינּוּן כְּגַוְונָא דִּילְעֵילָּא דְּתַנְיָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה כְּתִיב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה דָּא הִיא נִשְׁמְתָא (עילאה) דְּאָדָם קַדְמָאָה עִילָּאָה. תָּא חֲזֵי תְּלַת דַּרְגִּין אִינּוּן וְאִתְדַּבָּקוּ כְּחָד נֶפֶשׁ רוּחַ נְשָׁמָה. וְעִלָּאָה מִנַּייְהוּ נְשָׁמָה. דְּאָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּכֻלְּהוּ בְּנֵי נָשָׁא אִית נֶפֶשׁ. וְאִית נֶפֶשׁ עִלָּאָה מִנֶּפֶשׁ. זָכָה בַּר נַשׁ בְּהַאי נֶפֶשׁ מְרִיקִין עֲלֵיהּ עִטָּרָא חָד דְּאִקְרֵי רוּחַ. הַדָּא הוּא דִּכְתִיב עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם. כְּדֵין אִתְעַר בַּר נַשׁ בְּאִתְעָרוּתָא אָחֳרָא עִילָּאָה לְאִסְתַּכָּלָא בִּנְמוּסֵי מַלְכָּא קַדִּישָׁא. זָכָה בַּר נַשׁ בֵּיהּ בְּהַהוּא רוּחָא מְעַטְּרִין לֵיהּ בְּכִתְרָא קַדִּישָׁא עִלָּאָה דְּכָלִיל כֻּלָּא דְּאִקְרֵי נְשָׁמָה דְּאִתְקְרֵי נִשְׁמַת אֱלוֹהַּ. וְתָאנָא בְּרָזָא דְּרָזִין בְּגוֹ רָזִין דְּסִפְרָא דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא. הַאי קְרָא דִּכְתִיב וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ. כֵּיוָן דִּכְתִיב וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים: אֲמַאי שֶׁכְּבָר מֵתוּ. אֶלָּא שֶׁכְּבָר מֵתוּ בְּהַאי עָלְמָא בְּפוּלְחָנָא דְּמָארֵיהוֹן. וְתַמָּן כְּתִיב תְּלַת מְדוֹרִין עָבַד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְצַדִּיקַיָּא חַד לְנַפְשָׁאן דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּא דְּלָא אִסְתַּלָּקוּ מֵהַאי עָלְמָא. וּשְׁכִיחִין בְּהַאי עָלְמָא. וְכַד אִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמִין וְאִינּוּן חַיִּין יָתְבִין בְּצַעֲרָא אִינּוּן מְצַלּוּ צְלוֹתָא עֲלַייְהוּ. וְאָזְלִין וּמוֹדְעִין מִלָּה לְאִינּוּן דְּמִיכִין דְּחֶבְרוֹן. וּמִתְעָרִין וְעָאלִין לְגַן עֵדֶן דְּאַרְעָא. דְּתַמָּן רוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא מִתְלַבְּשִׁין בְּעִטְרִין דִּנְהוֹרָא וְאִתְיַיעֲטוּ בֵּהּ. וְגָזְרִין גְּזֵירָה וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבֵד רְעוּתָא דִּילְהוֹן וְחָס עַל עָלְמָא. וְאִינּוּן נַפְשָׁן דְּצַדִּיקַיָּא מִשְׁתַּכְּחִין בְּהַאי עָלְמָא לְאַגָּנָא עַל חַיָּא. וְהַאי אִקְרֵי נֶפֶשׁ וְדָא לָא אִסְתַּלָּקָא (וְלָא אִשְׁתְּצֵי) מֵהַאי עָלְמָא וּשְׁכִיחָא בְּהַאי עָלְמָא לְאִסְתַּכָּלָא וּלְמִנְדַּע וּלְאַגָּנָא עַל דָּרָא. וְהַאי הוּא דַּאֲמַרוּ חַבְרַיָּיא דְּמִיתֵי יְדָעוּ בְּצַעֲרָא דְּעָלְמָא וְעוֹנְשָׁא דְּחַיָּיבִין דִּי בְאַרְעָא. בְּהַאי הוּא דִּכְתִיב וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מֵעַמֶּיהָ. וּמְדוֹרָא תִּנְיָינָא הוּא גַּן עֵדֶן דִּי בְאַרְעָא בֵּיהּ עָבֵד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדוֹרִין עִילָּאִין יַקִּירִין כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא. וּכְגַוְונָא דְּעָלְמָא עִילָּאָה וְהֵיכָלִין בְּתַרִין גַּוְונִין דִּלֵית לְהוֹן חוּשְׁבָּנָא. וְאִילָנִין וַעֲשָׂבִין וְרֵיחִין דְּסַלְקִין בְּכָל יוֹמָא. וּבְהַאי אֲתַר שָׁאנֵי הַהוּא דְּאִקְרֵי רוּחַ דְּאִינּוּן צַדִּיקַיָּא. וּמְדוֹרָא דְּהַהוּא רוּחָא בֵּיהּ שָׁאנֵי. וְכָל רוּחַ וְרוּחַ מִתְלַבְּשָׁא בִּלְבוּשׁ יַקִּירָא כְּגַוְונָא דְּהַאי עָלְמָא. וּכְגַוְונָא דְּהַהוּא עָלְמָא עִילָּאָה. מְדוֹרָא תִּלִיתָאָה הַהוּא מְדוֹרָא עִילָּאָה

קַדִּישָׁא דְּאִיקָרֵי צְרוֹרָא דְּחַיֵּי דְּתַמָּן מִתְעַדְּנָא הַהוּא דַּרְגָּא עִלָּאָה קַדִּישָׁא דְּאִקְרֵי נְשָׁמָה. וְהַאי אִתְדַּבַּק לְאִתְעַנְּגָא בְּעִדּוּנָא עִלָּאָה. וַעֲלֵיהּ כְּתִיב אָז תִּתְעַנַּג עַל יְיָ וְהִרְכַּבְתִּיךְ וְגוֹ'. וְתָאנָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמֵי וְאִינּוּן צַדִּיקַיָּיא זַכָּאין. הַהוּא נְפֶשׁ דְּאִשְׁתַּכְחָא בְּעָלְמָא לְאַגָּנָא עַל עָלְמָא. נְפֶשׁ סָלִיק וְאָזִיל וְשָׁאֵט בְּעָלְמָא וּמוֹדַע לְרוּחַ. וְרוּחַ סָלִיק וְאִתְעַטַּר וּמוֹדַע לִנְשָׁמָה. וּנְשָׁמָה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּכְדֵין חַס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עָלְמָא. כְּדֵין נַחֲתָא מֵעֵילָּא לְתַתָּא. נְשָׁמָה אוֹדַע לְרוּחַ. וְרוּחַ לְנַפְשָׁא. וּבְכָל שַׁבַּתָּא וְשַׁבַּתָּא וְרֵישׁ יַרְחָא כָּלְהוּ מִתְחַבְּרָן וּמִתְעַטְּרָן כְּחָד עַד דְּאִזְדַּוְּגוּ לְמֵיתֵי לְסַגָּדָא לְמַלְכָּא עִלָּאָה. וּלְבָתַר תַּיְיבִין לְאַתְרַייְהוּ הַדָּא הוּא דִּכְתִיב וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר וְגוֹ'. וּבְשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא רַחֲמֵי וְחַיָּיא אָזְלֵי וּמוֹדָעֵי לְהוּ לְנַפְשַׁייְהוּ דְּצַדִּיקַיָּיא וּבְכָאן עַל קִבְרַייְהוּ אִינּוּן דְּאִתְחֲזוּ לְאוֹדָעָא לְהוּ מַאי טַעְמָא דְּשַׁוְיָין רְעוּתָא דִּלְהוֹן לְאִתְדַּבְּקָא נַפְשָׁא בְּנַפְשָׁא כְּדֵין אִתְעֲרִין נַפְשַׁייְהוּ דְּצַדִּיקַיָּיא. וּמִתְכַּנְּפֵי וְאָזְלִין וְשָׁאטִין לִדְמִיכֵי חֶבְרוֹן וּמוֹדְעֵי לְהוּ צַעֲרָא דְּעָלְמָא. וְכֻלְּהוּ עָאלִין בְּהַהוּא פְּתְחָא דְּגַן עֵדֶן וּמוֹדְעֵי לְרוּחַ. וְאִינּוּן רוּחִין דְּמִתְעַטְּרָן בְּגַן עֵדֶן מַלְאֲכֵי עִלָּאִין אָזְלֵי בֵּינַייְהוּ. וְכֻלְּהוּ מוֹדְעִין לִנְשָׁמָה וּנְשָׁמָה אוֹדַעַת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכֻלְּהוּ בָּעָאן רַחֲמֵי עַל חַיִּין וְחַס קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עָלְמָא בְּגִינֵיהוֹן. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה וְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְגוֹ'. אָמַר רִבִּי חִיָּיא תְּוַוהְנָא אִי אִית מַאן לְאוֹדָעָא לְהוּ לְמֵתַיָּיא בַּר אֲנָן. אָמַר רִבִּי אַבָּא צַעֲרָא מוֹדָעָא לְהוּ. אוֹרַייְתָא מוֹדָעָא לְהוּ דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּלֵית מַאן דְּיָדַע בְּהַאי אַפְקֵי אוֹרַייְתָא סָמוּךְ לְקִבְרֵי וְאִינּוּן מִתְעֲרֵי עַל אוֹרַייְתָא עַל מָה אִתְגַּלְיָיא לְהַהוּא אֲתַר. כְּדֵין דּוֹמֶה אוֹדַע לְהוֹן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְאִינּוּן יַדְעֵי דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא וְחַיָּיא לָא אִתְחֲזוּן וְלָא יָדְעֵי לְאוֹדָעָא לְהוּ. בֵּיהּ שַׁעֲתָא כֻּלְּהוֹן צַוְוחִין עַל אוֹרַייְתָא. דְּאִתְקַלְּנָא וְאִתְגַּלְיָיא לְהַהוּא אֲתַר. אִי בְּנֵי נַשָׁא תַּיְיבִין וּבְכָאן בְּלִיבָּא שְׁלִים וְתַיְיבִין קַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כֻּלְּהוּ מִתְכַּנְּפֵי וּבָעָאן רַחֲמֵי וּמוֹדְעִין לְאִינּוּן דְּמִיכֵי חֶבְרוֹן. וְעָאלִין וּמוֹדְעִין לְרוּחַ דְּבַגַּן עֵדֶן כְּמָה דְּאָמְרָן וְאִי אִינּוּן לָא תַּיְיבִין בְּלִיבָּא שְׁלִים וּלְמִבְעֵי וּלְמִבְכֵּי עַל צַעֲרָא דְּעָלְמָא וַוי לְהוֹן דְּכֻלְּהוֹן מִתְכַּנְּפֵי לְרֵיקָא. אָמְרֵי מַאן גָּרִים לְאוֹרַייְתָא קַדִּישָׁא דְּאִתְגַּלְיָיא עַל יְדַייְהוּ בְּלָא תְּשׁוּבָה וְכֻלְּהוּ אֲתָאן לְאִתְחַדְּתָא וּלְאַדְכָּרָא חוֹבַייְהוּ. בְּגִינֵי כַּךְ לָא יְהָכוּן תַּמָּן בְּלָא תְּשׁוּבָה וּבְלָא תַּעֲנִיתָא לְמִבְעֵי בָּעוּתָא קַמַּייְהוּ. רִבִּי אַבָּא אָמַר בְּלָא תִּלַּת תַּעֲנִיתָא. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר אֲפִילּוּ חָד. וּבְהַהוּא יוֹמָא וּבִלְבָד דְּעָלְמָא יָתִיב בְּצַעֲרָא טְפֵי. כְּדֵין כֻּלְּהוּ מְזַדַּוְּגֵי לְמִבְעֵי רַחֲמִין עַל עָלְמָא. תָּאנָא אָמַר רִבִּי יְהוּדָה יוֹמָא חַד הֲוּו אָזְלֵי רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא בְּאוֹרְחָא. עָרְעוּ בְּגוּשׁ חָלָב וַהֲוָה חָרִיב יָתְבוּ סָמוּךְ לְבֵי קִבְרֵי וְרִבִּי יֵיסָא הֲוָה בִּידֵיהּ חַד חוּטְרָא (ס"א קיטרא) דְּסֵפֶר תּוֹרָה דְּאִקְרַע עַד דְּיָתְבוּ אִתְרְגִישׁ חַד קִבְרָא קַמַּייְהוּ וְצָוַוח וַוי וַוי דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא שְׁכִיחַ. הָא אוֹרַייְתָא הָכָא דְּאִתְגַּלְיָיא אוֹ חַיָּיא אֲתוֹ לְחַיָּיכָא עֲלָן וּלְכִסְפָּא בְּכִסּוּפָא עֲלָן בְּאוֹרַייְתַיְהוּ. אִזְדַּעְזְעוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה מַאן אַתְּ. אָמַר לֵיהּ מִיתָא אֲנָא וְהָא אִתְעַרְנָא לְגַבֵּי סֵפֶר תּוֹרָה דִּזְמָנָא חֲדָא הֲוָה יָתִיב עָלְמָא בְּצַעֲרָא וַאֲתוֹ חַיָּיא הָכָא לְאִתְעֲרָא לָן בְּסֵפֶר תּוֹרָה וַאֲנָא וְחַבְרָאי אַקְדִּימְנָא לְגַבֵּי דְּמִיכֵי חֶבְרוֹן וְכַד אִתְחַבָּרוּ בְּגַן עֵדֶן בְּרוּחֵיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא אִשְׁתַּכַּח קַמַּייְהוּ

דְּהַהוּא סִפְרָא תּוֹרָה דְּאַיְיתוּ לְקַמָּן אִינּוּן חַיָּיא הַוָּה פָּסוּל וּמְשַׁקֵּר בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא עַל דְּאִשְׁתַּכַּח וָא״ו יַתִּיר בְּהַהוּא קְרָא דְּוִשׁוֹסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְּרָסוֹת וַאֲמָרוּ הוֹאִיל וּשְׁקָרוּ בִּשְׁמָא דְּמַלְכָּא דְּלָא יְתוּבוּן לְגַבֵּיהוֹן וְדָחוּ לִי וּלְחַבְרָאי בְּהַהִיא שַׁעֲתָא מִבֵּי מְתִיבְתָּא. עַד דְּחַד סָבָא דַּהֲוָה בֵּינַיְיהוּ אֲזַל וְאַיְיתֵי סִפְרָא דְּרַב הֶמְנוּנָא סָבָא וּכְדֵין אִתְעַר רִבִּי אֶלְעָזָר בְּרִבִּי שִׁמְעוֹן דַּהֲוָה קְבִיר עִמָּנָא. וַאֲזַל וּבְעָא בְּגַו עֲדָן עַלַיְיהוּ וְאִתְסִי עָלְמָא וּכְדֵין שָׁארוּ לָן. וּמִן הַהוּא יוֹמָא דְּסִלִּיקוּ לֵיהּ לְרִבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּי קִבְרָא דָּא וְאִתְיְיהִיב לְגַבֵּי אֲבוּהָ לֵית מַאן דְּאִתְעַר לְמֵיקָם קַמַּיְיהוּ דְּדְמִיכֵי חֶבְרוֹן דְּמִסְתַּפִּינָא מִן הַהוּא יוֹמָא דְּדָחוּ לִי וּלְחַבְרָאי. וְהַשְׁתָּא אָתֵיתוּן לְגַבָּן וְסִפְרָא תּוֹרָה גַּבֵּיכוֹן אֲמִינָא דְּהָא עָלְמָא בְּצַעֲרָא אִשְׁתַּכַּח. וְעַל דָּא אִזְדַּעֲזָעְנָא דַּאֲמִינָא מַאן יַקְדִּים לְאוֹדָעָה לְאִינּוּן זַכָּאֵי קִשׁוֹט דְּמִיכֵי חֶבְרוֹן אִשְׁתְּמִיט רִבִּי יֵיסָא בְּהַהוּא קִיטְרָא דְּסִפְרָא תּוֹרָה. אָמַר רִבִּי חִזְקִיָּה חַס וְשָׁלוֹם לֵית עָלְמָא בְּצַעֲרָא וַאֲנַן לָא אֲתֵינָן לְהַאי קָמוּ רִבִּי חִזְקִיָּה וְרִבִּי יֵיסָא וַאֲזָלוּ. אָמְרֵי וַדַּאי בְּשַׁעֲתָא דְּזַכָּאִין לָא אִשְׁתַּכָּחוּ בְּעָלְמָא. עָלְמָא לָא מִתְקַיְּימָא אֶלָּא בְּגִינֵיהוֹן דְּמַתַּיָּיא. אָמַר רִבִּי יֵיסָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִצְטְרִיךְ עָלְמָא לְמִטְרָא אֲמַאי אַזְלִינָן לְגַבֵּיהוֹן דְּמַתַּיָּיא וְהָא כְּתִיב וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים וְאָסִיר אָמַר לֵיהּ עַד כְּעַן לָא חֲמִיתָא גַּדְפָּא דְּצִפְּרָא דְּעֵדֶן. וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים אֶל הַמֵּתִים דַּיְיקָא דְּאִינּוּן חַיָּיבֵי עָלְמָא דְּאִינּוּן [מֵעַמִּין] מְפַלְּחֵי כּוֹכְבַיָּא דְּאִשְׁתְּכָחוּ תָּדִיר מֵתִים אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן זַכָּאֵי קִשׁוֹט שְׁלֹמֹה קָרָא עֲלַיְיהוּ וְשַׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכְּבָר מֵתוּ בְּזִמְנָא אַחֲרָא וְלָא הַשְׁתָּא. שֶׁכְּבָר מֵתוּ וְהַשְׁתָּא אִינּוּן חַיִּין. וְעוֹד [דְּשָׁאַר עַמִּין] (דְּפַלְחֵי כּוֹכְבַיָּא) כַּד אֲתָאן לְמֵיתֵיהוֹן אַתְיָין בְּחַרְשִׁין לְאִתְעָרָא עֲלַיְיהוּ זִינִין בִּישִׁין. וְכַד יִשְׂרָאֵל אֲתָאן לְמֵיתֵיהוֹן אַתְיָין בְּכַמָּה תִּשׁוּבָה לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּתִבִּירוּ דְּלִבָּא בְּתַעֲנִיתָא לָקְבֵלֵיהּ וְכֻלָּא בְּגִין דְּנִשְׁמָתִין קַדִּישִׁין יְבָעוּן רַחֲמֵי לְקַמֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲלַיְיהוּ וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַייֵס עַל עָלְמָא בְּגִינֵיהוֹן. וְעַל דָּא תַּנְיָנן צַדִּיקָא אַף עַל גַּב דְּאִתְפַּטַר מֵהַאי עָלְמָא לָא אִסְתַּלַּק וְלָא אִתְ[א]ביד מְכֻּלְהוּ עַלְמִין דְּהָא בְּכֻלְהוּ עָלְמִין אִשְׁתַּכַּח יַתִּיר מֵחַיּוֹי. דִּבְחַיּוֹי אִשְׁתַּכַּח בְּהַאי עָלְמָא בִּלְחוֹדוֹי וּלְבָתַר אִשְׁתַּכַּח בְּתִלַּת עָלְמִין וְזַמִּין לְגַבַּיְיהוּ דְּכְתִיב עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ אַל תִּקְרֵי עֲלָמוֹת אֶלָּא עוֹלָמוֹת זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן. תָּאנָא כְּתִיב וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנִי. נִשְׁמַת אֲדוֹנִי מִבָּעֵי לֵיהּ. אֶלָּא כְּמָה דַּאֲמָרָן. דְּזַכָּאָה חוּלְקָהוֹן דְּצַדִּיקַיָּיא דְּכֻלָּא אִתְקַשְׁרָא דָּא בְּדָא. נֶפֶשׁ בְּרוּחַ וְרוּחַ בִּנְשָׁמָה וּנְשָׁמָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אִשְׁתַּכַּח דְּנֶפֶשׁ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. אָמַר רִבִּי אֶלְעָזָר הַאי דַּאֲמְרוּ חַבְרַיָּא גָּלוּתָא דְּסִפְרָא תּוֹרָה אֲפִילּוּ מִבֵּי כְנִישְׁתָּא לְבֵי כְנִישְׁתָּא אַחֲרָא אָסִיר. וְכָל שֶׁכֵּן לְבֵי רְחוֹב. אֲמַאי לְבֵי רְחוֹב אָמַר רִבִּי יְהוּדָה כְּמָה דַּאֲמָרָן בְּגִין דְּיִתְעָרוּן עֲלֵיהּ וְיִתְבְּעוּן רַחֲמֵי עַל עָלְמָא. אָמַר רִבִּי אַבָּא שְׁכִינְתָּא כַּד אִתְגַּלְיָיא הָכִי נַמִּי מֵאַתַר לַאַתַר. עַד דְּאָמְרָה מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים וְגוֹ׳. אוֹף הָכָא בְּקַדְמֵיתָא מִבֵּי כְנִישְׁתָּא לְבֵי כְנִישְׁתָּא. לְבָתַר לְבֵי רְחוֹב. לְבָתַר בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אוֹרְחִים. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה בְּנֵי בָבֶל מִסְתַּפּוּ וְלָא קָא עָבְדֵי אֲפִילּוּ מִבֵּי כְנִישְׁתָּא לְבֵי כְנִישְׁתָּא כָּל שֶׁכֵּן הַאי. תַּנְיָא אָמַר לְהוּ רִבִּי שִׁמְעוֹן לְחַבְרַיָּיא בְּיוֹמְאִי לָא יִצְטָרְכוּן בְּנֵי עָלְמָא לְהַאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי צַדִּיקַיָּיא מְגִינִין עַל עָלְמָא בְּחַיֵּיהוֹן וּבְמִיתָתְהוֹן יוֹתֵר מֵחַיֵּיהוֹן. הֲדָא הוּא דִּכְתִיב

וְגַנּוֹתִי עַל הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי וְאִילוּ בְּחַיּוֹהִי לָא כְּתִיב. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה מַאי שְׁנָא הָכָא דִּכְתִיב לְמַעֲנִי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי דְּשָׁקִיל הַאי לְגַבֵּי הַאי אֶלָּא בְּגִין דְּדָוִד זָכָה לְאִתְקַשְׁרָא בִּרְתֵּיכָא קַדִּישָׁא דַּאֲבָהָתָא וּבְגִין כָּךְ כֻּלָּא חָד בְּרִיךְ הוּא לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

מעבר יבוק׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּתְעַטֵּף בְּרַחֲמֶיךָ וְתִתְאַזַּר בַּחֲנִינוּתֶיךָ וְתָבֹא לְפָנֶיךָ מִדַּת חֲסָדֶיךָ וְעַנְוָתָנוּתֶךָ וְתַעְמִידֵנוּ בְּכֶתֶר אוֹרָה וְאַל תַּעֲמִידֵנוּ בְּקֶרֶן חֲשֵׁיכָה וְתִהְיֶה תּוֹרָתְךָ אוּמָנָתֵנוּ וְאַל יִגְבַּהּ לִבֵּנוּ וְאַל יַחְשְׁכוּ עֵינֵינוּ וְלֹא נִכָּלֵם מֵאֲבוֹתֵינוּ וְתַצִּילֵנוּ מֵעַזֵּי פָנִים וּמֵעַזּוּת פָּנִים. מֵאָדָם רָע וּמֵחָבֵר רָע וּמִשָּׁכֵן רָע וּמִדִּין קָשֶׁה וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה.

אלהי נצר וכו׳׃

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁלֹּא אַקְפִּיד נֶגֶד חֲבֵירַי וְלֹא חֲבֵירַי יַקְפִּידוּ כְּנֶגְדִּי. שֶׁלֹּא נְטַמֵּא אֶת הַטָּהוֹר וְלֹא נְטַהֵר אֶת הַטָּמֵא. שֶׁלֹּא נֶאֱסוֹר אֶת הַמּוּתָּר. וְלֹא נַתִּיר אֶת הָאָסוּר. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה שִׂנְאָתֵנוּ וְלֹא קִנְאָתֵנוּ עַל לֵב אָדָם. וְלֹא שִׂנְאַת וְקִנְאַת אָדָם תַּעֲלֶה עַל לִבֵּנוּ. וְלֵב טָהוֹר תִּבְרָא בְקִרְבֵּנוּ לְהָפִיק מִמַּעֲיָן קָדְשֶׁךָ רְצוֹנֵנוּ וִיהִי תוֹרָתְךָ מָלֵא בָּתֵּינוּ כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ וְיִהְיוּ דְּבָרֵינוּ תַּחֲנוּנִים לְפָנֶיךָ וְיִתְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ וּתְקָרְבֵנוּ לְכָל מַה שֶּׁאַהֲבְתָּ וְתַעֲשֶׂה עִמָּנוּ צְדָקָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁתִּתֵּן לָנוּ לֵב טוֹב. וְחֵלֶק טוֹב. יֵצֶר טוֹב. חָבֵר טוֹב. שֵׁם טוֹב. עַיִן טוֹבָה וְנֶפֶשׁ טוֹבָה. נֶפֶשׁ שְׁפֵלָה וְרוּחַ נְמוּכָה. וְאַל יִתְחַלֵּל שִׁמְךָ בָּנוּ וְאַל תַּעֲשֵׂנוּ שִׂיחָה בְּפִי הַבְּרִיּוֹת וְלֹא תִּהְיֶה אַחֲרִיתֵנוּ לְהַכְרִית וְלֹא תִּקְוָתֵנוּ לְמַפַּח נֶפֶשׁ. וְאַל תַּצְרִיכֵנוּ לִידֵי מַתְּנַת בָּשָׂר וָדָם. וְאַל תִּמְסוֹר מְזוֹנוֹתֵינוּ בִּידֵי בָּשָׂר וָדָם. שֶׁמַּתָּנָתָם מְעוּטָה וְחֶרְפָּתָם מְרוּבָּה. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה שְׁלֵימָה לְפָנֶיךָ שֶׁלֹּא נֵבוֹשׁ מֵאֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם הַבָּא. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁבּוֹר וְתַשְׁבִּית עוּלּוֹ שֶׁל יֵצֶר הָרָע מִלִּבֵּנוּ שֶׁכַּךְ בְּרָאתָנוּ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וְאָנוּ חַיָּבִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ. אַתָּה חָפֵץ וְאָנוּ חֲפֵצִים וּמִי מְעַכֵּב שְׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה. גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁאֵין בָּנוּ כֹּחַ לַעֲמוֹד כְּנֶגְדּוֹ. אֶלָּא יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּשְׁבִּיתֵהוּ מֵעָלֵינוּ וְתַכְנִיעֵהוּ וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנֶךָ כִּרְצוֹנֵנוּ בְּלֵבָב שָׁלֵם וְתִשְׁכּוֹן בְּפוּרֵינוּ אַהֲבָה וְאַחֲוָה שָׁלוֹם וְרֵיעוּת וְתַצְלִיחַ סוֹפֵנוּ אַחֲרִית וְתִקְוָה וְתַרְבֶּה גְּבוּלֵינוּ בְּתַלְמִידִים וְנָשִׂישׂ בְּחֶלְקֵנוּ בְּגַן עֵדֶן וְתַקְנֵנוּ לֵב טוֹב וְחָבֵר טוֹב וְנַשְׂכִּים וְנִמְצָא יִיחוּל לְבָבֵנוּ. וְתָבֹא לְפָנֶיךָ קוֹרַת נַפְשֵׁנוּ לְטוֹבָה. וּבְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּסְלַח וְתִמְחוֹל לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וּפִשָּׁעֵינוּ וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵנוּ. אָנָּא אֱלוֹהַּ הָרַחֲמִים בַּעַל הַסְּלִיחוֹת סְלַח לָנוּ מְחוֹל לָנוּ כַּפֶּר לָנוּ וְתִמְרוֹק עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִים וְחוֹלָאִים רָעִים וְלֹא נָשׁוּב עוֹד מֵאַחֲרֶיךָ וְנִזְכֶּה לְנוֹעַם יְדִידוּתֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּתֵּן לָנוּ חַיִּים אֲרוּכִים. חַיִּים שֶׁל שָׁלוֹם. חַיִּים שֶׁל טוֹבָה. חַיִּים שֶׁל בְּרָכָה. חַיִּים שֶׁל פַּרְנָסָה. חַיִּים שֶׁל חִילּוּץ עֲצָמוֹת. חַיִּים שֶׁיֵּשׁ

בָּהֶם יִרְאַת חֵטְא. חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם בּוּשָׁה וּכְלִימָה. חַיִּים שֶׁל עוֹשֶׁר וְכָבוֹד. חַיִּים שֶׁתִּהְא בָּנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם. חַיִּים שֶׁתְּמַלֵּא לָנוּ כָּל מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ בִּזְכוּת הַתַּנָּאִים וְהָאֱמוֹרָאִים זְרוֹעוֹת וְיַרְכִין בְּסִטְרָא דִּקְדוּשָׁה אֲשֶׁר אֵיתָן מוֹשָׁבָם וּבִזְכוּת הַצַּדִּיקִים הַקְּבוּרִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וּבִפְרָט זְכוּת הַצַּדִּיק אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ רַבִּי (פלוני) בֶּן הָרַב ר׳ (פלוני) זְכוּתָם יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל כָּל בְּנֵי בָּתֵּינוּ וְתִהְיֶה תְּפִלָּתִי זַכָּה לִפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנָה לְהֵטִיב לִי וּלְזַרְעִי וּלְזֶרַע זַרְעִי בָּעוֹלָם הַזֶּה בָּאוֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם. וּבָעוֹלָם הַבָּא לְהִתְעַלֵּס בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְאַהֲבָה זוּטָא וְנַפְשִׁי בְּטוּב תָּלִין וְתִשְׂבַּע בְּצַחְצָחוֹת וְעַצְמוֹתָיו יַחֲלִיץ וְרוּחוֹ יִתְאָדֶר בְּגַן עֵדֶן וְנִשְׁמָתוֹ תְּדוּשָׁן בְּגַן עֵדֶן עֶלְיוֹן וּבִצְרוֹר הַחַיִּים עִם יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְעַצְמוֹתָיו יְנוּחוּן וְיָרְוִיוּן מִדֶּשֶׁן בֵּיתוֹ וְכָל שָׂכְבֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָלַל הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת וְהַנֶּחָמוֹת וְנֹאמַר אָמֵן. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדוּשָׁתֶךָ. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

ויהי נועם וכו׳ אנא בכח ז״פ

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עֲתִידִים צַדִּיקִים שֶׁיִּקָּרְאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר כֹּל הַנִּקְרָא בִּשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר עֲתִידִים צַדִּיקִים שֶׁיֵּאָמֵר לִפְנֵיהֶם קָדוֹשׁ כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמְרִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָיִם. וְנֶאֱמַר וְיִשְׂמְחוּ כָל חוֹסֵי בָךְ לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְזוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ:

וכשיצא מבה״ק יאמר: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כָּל מַה שֶׁבִּקַּשְׁתִּי לְפָנֶיךָ יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ כִּקְטוֹרֶת וְתַעֲשֶׂה עִמִּי לְפָנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין וְאַתָּה רַחֲמָן שׁוֹמֵעַ בְּרָצוֹן תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וּבַעֲבוּר זֶה בָּאתִי לְפָנֶיךָ כִּי אֵין לִי מֵלִיץ לְהָלִיץ בַּעֲדִי לְפָנֶיךָ וְנָא אַל תְּשִׁיבֵנִי רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה בַּעֲבוּר כָּל הַצַּדִּיקִים הַשּׁוֹכְנִים בְּכַאן וּבַעֲבוּר תִּפְאַרְתְּךָ הַגָּדוֹל בָּרוּךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

קונטרס ההשתטחות

בתוספת ביאורים מהרב איציק שפירא (לא מוגה)

***

א. חמש מדרגות בהשתטחות

להבין ענין ההשתטחות על קברי הצדיקים. הנה ענין השתטחות על הקבר יש בזה כמה מדריגות ואופנים שונים, ובדרך כלל יש בזה ה' מדריגות[ח].

מדרגה א. הכנעת היצר לשוב בתשובה

הא' מה שמבואר בשו"ע או"ח הלכות תשעה באב (תקנט, י, ובמפרשים שם) וז"ל, ומה שנוהגי' לילך על הקברות הוא כדי לעורר האבילות ולהכניע היצה"ר לשוב בתשובה. והוא ע"ד מאמרז"ל (ברכות ה.) ואם לאו יזכיר לו יום המיתה, שעי"ז נכנע היצה"ר, וכמ"ש (קהלת ז, ו) טוב לכת אל בית אבל מלכת אל בית המשתה [משום] והחי יתן אל לבו, הרי שבזה יוכל להכניע את לבבו כנ"ל.

הדבר הראשון הוא זכרון המוות, אני רואה שיש כאן מישהו מת וזה גורם לי הכנעה. לכאורה זה לא קשור כ"כ לקברי צדיקים. קצת מפתיע שהשתטחות אצל צדיק קשורה לענין הזה, שבמפגש עם הצדיק יש גם ענין של מפגש עם המות[ט], זה חידוש, אך אדמו"ר האמצעי כדרכו מתחיל מהדבר הנמוך ביותר (ובסוף המאמר הדברים יתבארו ביתר עומק).

מדרגה ב. התפלה מקובלת

והב' הוא ג"כ נזכר בשו"ע, הלכות ר"ה (תקפא, ד) נוהגי' לילך על הקברות ולהרבות שם בתחנונים כו', ושם הטעם משום דבית הקברות הוא מקום מנוחות הצדיקים, ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור והתפילה מתקבלת שם ביותר וכו'. ויבקש מהשי"ת שיתן אליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר.

[ח] כשאדמו"ר האמצעי אומר ה' מדרגות זה כמובן קשור לנרנח"י, וזה מזכיר לנו את קונטרס ההתפעלות שכולו בנוי על ה' מדרגות.

[ט] בבתי הקברות היום יש כל כך הרבה התרחשות, שוק שוקק חיים מרוב קברי הצדיקים, אתה לא יודע אם אתה הולך לחיים או למתים.

ויש בזה ב' טעמים, הא' שהמקום קדוש וטהור וזה גורם שמקבלים תפלתו, הב' שבודאי יתפלל שם בכונה רצוי' ביותר מחמת התעוררות הלב בתשובה כנ"ל משום והחי יתן אל לבו כו', וזה גורם שתהי' תפילתו רצוי' ומקובלת.

מעבר לעצם הכנעת הלב שהיתה במדרגה הקודמת[1], שיש בה מעלה בפני עצמה, יש לכך גם תועלת נוספת: הכנעת הלב מסייעת לאדם להתפלל בכוונה גדולה יותר.

מדרגה ג. שבירת הלב

והג' הוא מה שהולכים אל מקום מנוחות אביהם או בנו יחידו כו' וכדומה, שמעורר הבכיה וההספד ועושה פתיחות הלב לגמרי, כמו שמתו מוטל לפניו ממש, שנשבר לבבו באמת מצד עגמת נפש שנגע עד תוך נקודת לבבו לבכות במר נפשו. וכמו שאמר רבי יוחנן (ברכות ה:) "דין גרמא דעשיראה ביר", שהי' נושא אצלו העצם משום עגמת נפש שלא ישכח על בנו שמת ובעבור זה תמיד לבו נשבר. וכמו יעקב אבינו ע"ה שהתאבל על בנו ימים רבים, שהי' תמיד בוכה במר נפשו על הסתלקות בנו מצד שלא נשכח כלל מאתו כידוע, וכמ"כ בהליכתו אל הקבר אעפ"י שנשכח מאתו זמן רב אעפי"כ חוזר ונזכר עד שיכול לבכות במר נפשו מאד, וגורם בזה פתיחו' הלב לגמרי שיוכל לבכות על חטאיו ממש ג"כ בלב נשבר ונדכה ובבכי' רבה, ויכול לבוא לידי תשובה שלימה כידוע, כי עיכוב התשובה הוא מחמת גסות וגבהות הלב, אבל אם הלב נשבר היטב באמת יהי' מאיזה דבר שיהי' אזי תכף ומיד יכול לבוא לידי תשובה שלימה, וזהו [ענין] יסורים שבאין על האדם שנק' יסורים של אהבה אפי' בבני חיי ומזוני שמבטשים לאדם כדי להשיבו בתשובה שלימה "מקרב [איש] ולב עמוק" ביותר, וראי' מרבי-יוחנן שאמר "דין גרמא דעשיראה ביר" שבודאי הי' אצלו יסורים של אהבה (כמבואר בגמ' שם) כנ"ל.

ההבדל בין המדרגה הזאת לראשונה הוא לא רק כמותי, המדרגה הראשונה עוסקת בהזכרת יום המיתה באופן כללי, שהאדם מבין שגם לו זה יקרה באיזשהו שלב, אך כאן הדגש הוא על הכאב האישי שמתעורר בעקבות המפגש עם מותו של אדם קרוב. מדובר בתחושת צער פנימית שנוגעת ישירות למחשבה על המת עצמו ועל המשמעות של הסתלקותו עבור האדם.

---

[1] מה שכותב "כנ"ל משום והחי יתן אל לבו" הכוונה לנזכר במדרגה הקודמת, זה דוגמא לקושי שקיים באופן כללי בלימוד תורתו של אדמו"ר האמצעי, הוא מחלק למדרגות אבל הם משולבות אחת בשניה (וכתבנו על כך ב'נהלך ברגש' בהקדמה לפרק ב' עמ' 225).

מדרגה ד. בטול ובושה מהצדיק

והמדריגה הד' הוא מה שהולכים על קברי הצדיקים שהיו יודעים ומכירים אותם בהיותם בחיים כו', אזי מצד תוקף אמונתו שהי' מאמין בו בעודו בחיים חיותו שהוא איש אלקי קדוש יאמר לו, וכשהי' נכנס אצלו בהיותו בחיים חיותו הי' מתבטל ממציאותו כשנכנס להיכל כבודו כו', מצד גודל הבושה וההכנעה שמתבושש ונכנע מפני הצדיק עד שנעשה כאבן דומם ממש ולא יכול לדבר כו', כי זהו אמיתות הביטול כמו שאומרים אדני שפתי תפתח כו', וכמו"כ כשהולך על מקום מנוחת קדשו מתבטל שם ביתר שאת כו' כי "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן" (חולין ז:), ומצד תוקף אמונה הגדולה שמאמין בקדושת נשמתו הקדושה והטהורה שעלתה כבר למקומה למעלה מעלה בעילוי אחר עילוי והשארות הנפש הנשארת על הגוף בקבר כמ"ש (איוב יד, כב) "ונפשו עליו תאבל" (עפ"י שבת קנב.-:) שהולכת עמו בקבר כמ"ש בלק"ת (טעמי המצוות פרשת ויחי), וגם מקיפים של הנפש מתקשרים עם הנפש שלזה מצוה לעשות ציון על הקבר שהוא כסא למקיף כידוע ומבואר בלק"ת, הנה בודאי כשיבוא אל מקום קדושת מנוחות הצדיק ומצייר לפניו דמות פניו הקדוש והטהור תפול עליו אימתה ופחד יותר מבחיים חיותו, כי אז הי' בגדר גוף גשמי ועתה הנפש של הצדיק היא ברוחניותה כמו שהיא.

גם יכול הוא לבוא עי"ז לבחי' ביטול במציאות ויראה-עילאה ממש, וענין יר"ע היא הנזכר בסידור בהערה של תקון חצות שהיר"ע היא יראה פנימית והיא יראת בושת כמו המתבייש מאדם גדול וצדיק מפני שפלות ערכו לגבי הצדיק הוא מתבטל ממציאותו לגמרי עד שכלא נחשב הוא, ועד"ז הוא יר"ע שמתבושש מגדולתו ית' שלגדולתו [ית'] אין חקר שאא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, שזהו מ"ש אם אין חכמה אין יראה, שהחכמה עילאה שהיא בחי' כח מה בחי' ביטול גורם ליר"ע וכמ"ש שם באריכות.

והנה עד"ז יובן ג"כ בהליכתו על-קבר הצדיק והקדוש יכול לבוא לידי בושה גדולה וביטול במציאות ממש[א], שמתבושש מאוד בכל מעשיו ומחשבותיו אשר עשה וחשב עד היום, כי גלוים המה, כי הצדיק אפי' בהיותו בחיים נודע לו מחשבות אדם ותחבולותיו כידוע וכש"כ הנפש של הצדיק אחרי

[א] מעניין שאדה"ז שם בסידור מדבר על יראה מהצדיק כמשל ליראה עילאה מה', וכאן אדמו"ר האמצעי עושה בדיוק הפוך, הוא מדבר על יראה עילאה מה' כמשל ליראה עילאה שיש בשעת ההשתטחות על קבר הצדיק. כך דרכו בהרבה מקומות לדבר על מה שקורה למטה ולהביא לזה משל מלמעלה (וראה עוד בהערות ל' ו־מ"ה).

הסתלקותו כי רוחני' היא, והביטול והבושה היא ג"כ מפני אוא"ס [ממש] המחי' את נפש הצדיק הזה כי היא חלק אלוה ממעל ובטילה ממש לגבי אוא"ס ב"ה כמבואר במ"א, ועי"ז יכול לעורר רחמים-רבים על ניצוץ אלקי שבנפשו מצד שפלות ערכו והוא ענין תשובה-עילאה כמשנ"ת כי ע"י הביטול שמתבטל לפני ת"ח הוא ממש הביטול לה' וכמאמר וכי אפשר לדבק בשכינה אלא כל הדבק בת"ח כו' כמבואר בתניא (וכדאיתא בגמרא גבי מלכי ישראל), והיא תשו"ע ביותר שאין ערוך לגבי התשובה הנ"ל באות ג'.

ועוד כי ע"י [תוקף] התקשרות האמונה בנפש הצדיק מפנימיות ונקודות לבבו, וע"י כח המדמה ציורו ע"ד הרוחניות וע"י הביטול הגדול תוכל נפשו לידבק באיזה פרט מנפש הצדיק השוכן שם, והוא קרוב קצת לענין התדבקות רוחא ברוחא הנז' בצדיקים כמו שית' במדרגה הה', ועי"ז אפשר שתפילתו שיתפלל שם תוכל לעלות למעלה בעליות נפש הצדיק ויכול תפילתו לעשות פרי למעלה ולמטה, וזהו אמונת הצדיקים אשר אנשים נוסעים על קבריהם אעפ"י שאינם משיגים כלום כמשי"ת.

למה אנשים נוסעים לצדיקים? זה גורם להם התעוררות. הם מאמינים באמונה שלמה ותמימה שבאמת יש להם התקשרות עם הצדיק[ב].

אם האדם באמת בטל, הוא יכול לידבק בנפש הצדיק השוכן שם, כפי שמוסבר בתניא (פרק יד) לגבי "עיבור"[ג], האדם מרגיש שקורה לו משהו. בעניין זה, מזכיר אדמו"ר האמצעי את כוח המדמה, בדומה למה שכתוב שם בתניא, האדם צריך לדמות בנפשו את הקשר עם הצדיק. גם אם הוא לא במדרגה גבוהה כזו שבה הוא חווה את השפעת הצדיק באופן ישיר, עדיין יכול להיות שפתאום בתוך הציור הזה באמת הצדיק יבוא אליו[ד].

[ב] כמו שהריי"צ אמר (סה"ש תש"א עמ' 121) שכשהגיע לארץ הוא התפלא ששמע נשים זקנות מספרות שהייתי אצל צדיק פלוני ואני הולכת לצדיק פלוני. זה היה להם כמו הליכה אצל אנשים חיים. מזה אפשר ללמוד שבחוץ לארץ זה לא היה כך, זה מפתיע, למרות שהם היו קשורים חזק לצדיקים בכל אופן אם הם היו נוסעים לאדה"ז הם היו אומרים שהם נוסעים לקבר שלו, היום אם מישהו יגיד ככה יחשבו כבר שהוא נפטר... זו מדרגה של ארץ ישראל.

[ג] וזה לשונו: "צריך לקבוע לו עתים גם כן לשית עצות בנפשו להיות מואס ברע... וההפך להתענג ולשמוח בה' ע"י התבוננות בגדולת א"ס ב"ה כפי יכולתו, אף שיודע בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמיתו כי אם בדמיונות, אעפ"כ הוא יעשה את שלו לקיים את השבועה שמשביעים תהי צדיק וה' יעשה הטוב בעיניו. ועוד שההרגל על כל דבר שלטון ונעשה טבע שני. וכשירגיל... הרי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, וכולי האי ואולי יערה עליו רוח ממרום ויזכה לבחי' רוח משרש איזה צדיק שתתעבר בו לעבוד ה' בשמחה אמיתית כדכתיב שמחו צדיקים בה', ותתקיים בו באמת השבועה שמשביעים תהי צדיק".

[ד] חשוב להדגיש - כפי שגם כותב אדמו"ר הזקן שם בתניא - שהאדם צריך להיות מודע לכך שכוח המדמה פעיל מאוד בתהליך זה, זה בסדר לדמיין וזה עוזר, אבל אסור לו ליפול לטעות ולחשוב שמה שהוא מדמיין זה הכוונה שהצדיק הגיע אליו, זה לא נכון, מה שהוא מדמיין הוא רק מדמיין אבל זה גורם להתעוררות, שמתלבשת בתוך הדמיון שלו.

מה שאדמו"ר האמצעי כותב כאן "שתפילתו שיתפלל שם תוכל לעלות למעלה בעליות נפש הצדיק". זה כמו מה שאומרים ביהי רצון שאחר תהילים "כאילו אמרם דוד המלך". אפשר לתת לזה דוגמא בגשמיות: נניח שאתה זקוק למשהו ממי שרחוק מהישגך - גביר בעל אמצעים, או שר בממשלה שעזרתו נחוצה לך. במצב כזה, אתה פונה לאדם נועז במיוחד או למי שיש לו קשרים מעולים, חושף בפניו את צורכך, והוא - בזכות יכולתו להגיע למקומות שאליהם אינך מגיע - מעלה את בקשתך אל הגורם המבוקש. כך גם כאן אצל הצדיקים, הם מעלים למעלה את מה שאתה רצית.

מדרגה ה. עליה למקום אחיזתן באברי אדה"ר

וענין המדריגה הה' הוא מדריגה גבוה מאוד שאין למעלה ממנה, והוא ענין ההשתטחות על קברי הצדיקים המבואר בס"ח[טו], שהוא גדולה כ"כ בערך עד שהוא יכול להשיג שם השגות עי"ז, והיינו שיכול להעלות שם נשמתו עד מקום [אחיזת] נשמת הצדיק באברי אדה"ר [ר"ל] בנשמה הכוללת.

החידוש במדרגה החמישית הוא גם שמתחדשים לו השגות בתורה, וגם שהוא לא רק סתם קשור לצדיק אלא הוא קשור אליו איך שהוא נמצא בתוך נשמת אדם הראשון. באופן הכי פשוט הכוונה שהוא מגיע למקום הכי גבוה בצורת אדם, איפה שזה נכלל באדם הכי ראשוני. 'אדם הראשון' זה מקום כזה בו יש רק את הקב"ה ואת האדם ואין עוד ריבוי. זה מאד משמעותי שיש מדרגה כזו בה יש רק אדם אחד, כל האנשים הופכים להיות מישהו אחד, זה בעצם דביקות לאין ערוך מהדביקות שהיתה קודם. בסדר ההשתלשלות המקום הזה מקביל למדרגת א"ק, כלומר שעד כאן זה היה מקביל למדרגות של אבי"ע (וכמו שנפרט בהמשך).

להגיד שאני נדבק בצדיק ואני רואה את הצדיק כאבר של אדם הראשון זה בעצם לבוא ולהגיד שאני מסתכל על כל היהודים (ואולי על כל האנושות) כאילו הם אדם אחד. מה זה אומר על הבטול-הדבקות שלי? הפכנו להיות אותו בן אדם, אם אני מקושר כ"כ חזק אז הדבקות שלי בצדיק היא שאנחנו כאילו אותו בן אדם, כי אנחנו חלק מהאדם הראשון.

אם אני יורד במדרגה, זה לא כך, זה לא כאילו אנחנו ממש אותו בן אדם, אלא פשוט הוא קיים ואני לא כ"כ קיים, אין לי כ"כ מציאות מרוב בושה שיש לי. זה אמנם עדיין ביטול מאוד חזק אבל זה לא כמו המדרגה העליונה שהיא לאין ערוך.

[טו] כנראה צריך לומר "משנת חסידים". וכך כתוב שם במסכת היחודים (פרק א', משנה ב') ""וכשרוצה להשתטח על קבר איזה צדיק, לדבר עמו ביחוד, צריך שיעלה בתחלה נשמתו עד מקום אחיזת נשמת הצדיק באברי אדה"ר, אם הוא גבוה ממנו, ויעוררנו כדי להעלות שני נשמותיהם יחד בסוד מיין-נוקבין".

כדי לתפוס טוב את הסדר כאן נסדר בטבלה את כל המדרגות מלמעלה למטה[טז]:

סדר ההשתלשלות	מדרגות הייחוד עם הצדיק - צורת ההתקשרות עם הצדיק
ה. א"ק	אני והצדיק ממש אותו בן אדם
ד. אצילות	אין לי מציאות בפני עצמי, אין לי שום כוחות של עצמי, אבל אני והצדיק לא ממש אותו בן אדם
ג. בריאה	הקשר שלי לצדיק ממש נוגע לי, אבל זה לא שאני בטל, זה יותר נמוך.
ב. יצירה	הקשר שלי עם הצדיק זה מה שהוא יכול לעזור לי.יז
א. עשיה	אני מודה לקיומו, אפשר היה להסתכל שהבן אדם מת וזה נגמר, אך אני מסתכל שיש לזה קיום וחשיבות, ואני זקוק לדעת את זה.

הנולד מהמדרגה החמישית

ויעוררנו כדי להעלות נשמתיהן בסוד העלאת מ"ן ואז יכול להוריד נשמתיהן לגופם ולדבר עמם והוא אתדבקות רוחא ברוחא ממש, ועי"ז יכולים להשיג השגות גדולות ברזין דאורייתא וליחוד יחו"ע, וכמו שנז' בספר עמק המלדיח, והיחודים שהי' האריז"ל מוסר לתלמידיו ליחד ע"י הצדיקים הגדולים ולהשיג שם השגות עליונות, וזהו כל גודל מעלות האריז"ל שהנשמות הגבוהות הי' מגלין לו רזי תורה, והמדריגה הזאת היא גבוה יותר מגילוי אליהו ורוה"ק וכמ"ש בשערי הק' (להאריז"ל) להרח"ו ז"ל (ח"ג שער ז'), וכמבואר בס' עמק-המלך על הרח"ו שנתלבש בו נשמת בניהו בן יהוידע עד שהאיר גם בפנימיות, והוא ע"י היחוד הנ"ל שחזר על קברו כמה וכמה פעמים והוא שייך לנשמתו כו' כמו"ש שם[יט], ובודאי יש בזה מדריגות רבות אך [הכל] לגדולי

[טז] ישנם כמה סוגי חילוקים בין המדרגות השונות. כאן נסתכל מהזווית הכי בסיסית כאן, מהזווית שבוחנת עד כמה אתה והצדיק הפכתם להיות דבר אחד.

[יז] אני לא רוצה להגיד שאני משתמש בו, זה לא הכוונה, אבל יחסית למדרגות העליונות זה קצת נראה כך - שאני נעזר בו, זה לצרכי ולא ממש נוגע לי כמו קודם.

[יח] בהקדמת המחבר שם (הקדמה שלישית פ"ג) "והיה [האריז"ל] משתטח על קבר התנא, והיה יודע לאדבקא רוחיה ברוחו, ומכוין ומיחד ומעלה נשמתו עם נשמת התנא בסוד מיין נוקבין, עד שעשה יחוד למעלה, ואח"כ הוריד הנשמה של התנא בתוך הגוף, והיה מדבר עמו, ומגלה לו כל מה שלמד בישיבה של מעלה, כאשר ידבר איש אל רעהו".

[יט] "פעם... אירע מעשה שמסר [האריז"ל] למורנו הרב רבי חיים נר"ו יחוד אחד, לילך לכפר עכבוריא ששם קבורים אביי ורבא, וישתטח על קברם, וכיון [בעת ההשתטחות] למה שמסר לו רבו, והם דברו עמו ומסרו לו סתרי תורה. וכיוון שחזר מהם ובא לפני רבו ע"ה, עמד רבו לפניו ואמר לו ברוך הבא... אמר לו האר"י

הערך אשר נפשם לא נפגמו כלל ונפשם ברורה וזכה ויש להם נר"ן המאירים כו', [או] עכ"פ [בחי'] רוח ונפש בלא פגם כלל, ומדריגה זו גבוה יותר מאוד ונעלה ממדריגה הד' הנ"ל כי אין להם שום השגה כלל בגילוי, אבל במדריגה הזאת אפי' הפחותים יוכלו להשיג השגות וליחד יחודים לפ"ע הנפש כנ"ל וד"ל, והוא ענין האתדבקות רוחא ברוחא ממש היינו שמחבר ומדבק רוחו ברוח של הצדיק ושניהם עולים בסוד העלאת מ"ן, וכמ"ש גם ספר משנת חסידים פ"א על סדר היחודים משנה ג' וז"ל ואם זכה הוא בנר"ן יחברם כולם בנר"ן של הצדיקים הללו כשעולי' כו' ע"ש באריכות וד"ל.

גם קודם לכן, במדרגה ד' כבר היה קצת התדבקות רוחא ברוחא, מה זה פעל אצלו? שם זה עזר לו לקבל פרט מהצדיק ולפעול בתפילתו. כאן הוא אומר משהו מיוחד יותר. שחוץ ממה שהוא יכול להיות אחד איתו ולשמוע חידושי תורה, הוא יכול להוריד את הנשמה לתוך הגוף שלו. אפשר אולי לשמוע אותו ואולי גם לדבר, אולי להתווכח[כ]... זה כל כך חזק שהוא כאילו שולט עליו, במדרגה הקודמת זה לא היה שייך.

לימוד המדרגה החמישית שייך לכולנו

המדרגה הזאת שייכת רק לצדיקים (תלוי איך קוראים את התנאי שכותב פה על מי שבלי פגם). אבל כן שייך לנו ללמוד את זה. למה? כשאדם מתקשר לצדיק[כא] - אם אתה נכנס לזה חזק ומאד מרגיש שהצדיק נמצא, כמו אדם שנמצא במצוקה ומרגיש מאד חזק את הנוכחות, זה טוב מאד שיחשוב שיש דבר כזה, לא טוב שלא יחשוב כך, כי באמת יכול להיות שזה מה שקרה. נכון שהוא לא יודע להגיד איפה הצדיק הזה באדם הראשון וכו', אבל הוא כן יכול לחשוב שיש דבר כזה, וכן יכול להיות שבגלל התמימות וההתקשרות המאד כנה הצדיק ירד עד למטה ובאמת הוא נמצא בגופו ממש. לכן טוב שמונח לאדם כל המדרגות האלו.

זצ"ל חייך לא מפניך קמתי ולא לך אמרתי ברוך הבא, אלא לבניהו בן יהוידע שראיתי נכנס עמך ... לאחר זמן ג' חדשים שכבר היה נשכח אצלם אותו המעשה הלכו שניהם יחד לכפר עכבוריא ללמוד, באמצע הדרך עמד האר"י זצ"ל ואמר אני רואה שבכאן קבור בניהו בן יהוידע ע"ה... נענה מורנו הרב רבי חיים נר"ו, חייך אותו הפעם שהלכתי להשתטח על ציון אביי ורבא קודם לכן, ישבתי בכאן בזה המקום ממש, והייתי חוזר על הייחוד שמסרת לי... אמר האר"י זצ"ל אכן נודע הדבר, שמכח היחוד שדברתי על קברו בכאן, עוררתי והורדתי נשמתו לתוך גופו, והיא נתדבקה בך להועילך למטה בחכמה, וזהו סוד כל המקדש עצמו למטה מקדשים אותו מלמעלה (יומא לט.)".

[כ] כמו הסיפור על הריי"צ ואדה"ז (ראה רשימת דברים מדור הריי"צ סי"ז) שהרב יצחק דיבר עליו (אור לי' שבט ס"ז).

[כא] בפרט בארץ ישראל, כמו שאמרנו בהערה 6 שהולכים מצדיק לפלוני לצדיק פלוני כאילו הצדיקים חיים.

מדרגות ירידת הצדיק לגוף

קודם, כשהסתכלנו על ההתקשרות מהצד שלנו ראינו איך היא כל פעם עוד יותר חזקה ועוד יותר חזקה, עכשיו נסתכל מהצד של הצדיק ונראה את אותה התופעה רק מהכיוון השני, גם הוא מתקשר יותר חזק ויותר חזק, אבל אצלו זה ע"י שהוא יורד לגוף של עצמו יותר חזק. צריך להסתכל על זה כמו תמונת מראה, כמה שאני חזק בהתקשרות שלי אליו כך הוא חזק בהתקשרות שלו אלי. זה בא לידי ביטוי בעד כמה הוא יורד חזרה לתוך המציאות שלו, וממילא יותר מתקשר איתי (עד כדי כך שאם הצלחתי מספיק חזק אני יכול ממש להתווכח איתו, כמו שאמרנו): ה. אם אני חושב שאנחנו אותו בן אדם אז הוא יורד לגוף שלי; ד. אם אני בטל אליו אז הוא יורד למקיפים שעל הקבר, בעצם אני מתקשר רק עם זה, רק שם קורה משהו; ג. אם זה רק נוגע לי אז גם לו זה רק נוגע; ב. ואם אני רק נעזר אז הוא נשאר לגמרי למעלה.

סדר ההשתלשלות	צורת ההתקשרות עם הצדיק	מדרגות ירידת נשמת הצדיק לגוף	התולדה מההתקשרות
ה. א"ק	אני והצדיק ממש אותו בן אדם	יורד לגוף שלי	שולט עליו ומשיג ממנו השגות
ד. אצילות	אין לי מציאות בפני עצמי, אין לי שום כוחות של עצמי.	יורד למקיפים שעל הציון	מדבק נפשו בפרט מנפש הצדיק ומעלה תפלתו בעליית הצדיק
ג. בריאה	הקשר שלי לצדיק ממש נוגע לי, אבל זה לא שאני בטל.	הקשר איתי נוגע לו	פתיחות ושבירת הלב
ב. יצירה	הקשר שלי עם הצדיק זה מה שהוא יכול לעזור לי.	הוא עוזר לי מלמעלה	התפלה מקובלת
א. עשיה	אני מודה לקיומו.	מרחף מלמעלה	הכנעת היצר

אחיזה במדות הצדיק לאחר ההסתלקות

ויובן כל זה בתוספת ביאור מענין המבואר באגרת הקדש (אגרת כז) (של אדמו"ר נ"ע) על מאמר הזה"ק דצדיקיא דאתפטר מעלמא אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי כו'.

החיים הרוחניים שיש לצדיק

ותוכן דבריו הקדוש הוא על מארז"ל דשביק חיים לכל חי, כי הנה חיי הצדיקים הם חיים רוחניים אמונה ואהבה ויראה כו'.

אדמו"ר הזקן אומר שהחיים הרוחניים שיש לצדיק הם אמונה אהבה ויראה - זו שלישיה מפתיעה, לכאורה היה צריך להיות אהבה יראה ורחמים. השלישייה הזאת נמצאת דווקא בנושא הזה של התקשרות לצדיקים אחרי הפטירה. נסביר קצת למה דווקא השלישייה הזאת:

כשאתה בא לצדיק, ככל שאתה מבין מה החיים שלו ולא מה החיים שלך כך אתה יכול להתקשר[כב]. כשאתה בא לצייר את החיים שלו אתה שם לב שהוא נמצא למעלה, כבר אין לו צרכי עולם הזה. מה כן יש לו? יש לו רק את החיים העליונים כמו שחיים שם, מה שכתוב על הנשמות בגן עדן שהם "נהנים מזיו השכינה". כשאתה רוצה לצייר את החיים שיש שם, הציור של החיים הוא אמונה-אהבה-יראה. בעצם כמו שמצויר לנו בפשטות הוא אמור להתבטל אל ה' לגמרי. בכל אופן יש לו מציאות, כמו שה' רוצה שתהיה לו. מה המציאות שיש לו? השלישיה הזו:

החיים של הצדיק שם הם אינם חיים גשמיים, הם רק מה שה' מחיה אותו. בעצם כל הקיום הוא רק מה שה' חושב שהוא קיים, אין לו עוד קיום חוץ מזה. מזה הוא חי. אנחנו כאילו יכולים לחיות לא רק מזה, אנחנו יכולים לאכול לחם. אבל הוא חי רק מזה - זה שה' חושב שהוא חי זה נקרא אמונה. אמונה זה הכוונה שאני הולך על זה לגמרי, שמה אני נתון, נתון בזה לגמרי, יוצא מנקודת הנחה שזה כך.

אח"כ יש את היחס בינו לבין ה', ואז יש שני מערכות יחסים שהם בעצם שתי תנועות שמאזנות אחת את השניה: או שהיחס הוא האהבה, או שהיחס הוא יראה. אהבה זה שיש שנים שמתקרבים אחד אל השני, ויראה אפשר להגיד שזה אחד שמתפרט לשניים (כשכבר נהיה ביניהם פער בעצם אז כבר היראה הופכת לפחד).

אז זה מה שיש שם כשאני מנסה לצייר מה יש לנשמה שם. אצל צדיק זה יותר פשוט לצייר מה יש לו שם, כי אני לוקח את האמונה שהיה לו פה, אני לוקח את האהבה שהיה לו פה, ואני לוקח את היראה שהיה לו כאן ואומר שזה כל מה שיש לו למעלה, ככה הוא חי, הוא חי שיש ה' וזהו.

האמונה מחוץ לגוף והרחמים בתוך הגוף

מיד בהמשך הוא ידבר על ההבדל בין מה שג' המדות האלו של אמונה אהבה ויראה מאירים בתוך הגוף לבין מה שהם נמצאים מחוץ לגוף, והוא כותב שם שהאמונה

[כב] במדרגות הקודמות אתה מנסה להתקשר לצדיק כדי שיעזור לך. כלומר שמצויר לך החיים שלך כמו שאתה מכיר אותם ויש מישהו גדול שאתה יכול לפנות אליו (אולי אתה לא יודע איך בדיוק הוא יכול לעזור לך אבל אתה מבין שהוא יכול לעזור לך). אבל את עצם החיים אתה מצייר את החיים שלך. ככל שאתה עולה יותר למעלה כשאתה מנסה לצייר חיים אתה מצייר את החיים שלו.

כאן היא קשורה לדעת, שהיא בעצם פנימיות מדת התפארת-רחמים[כג] שה' מרחם עלינו. האמונה כאן היא כמו דעת שה' יודע אותי או כמו רחמים שהוא מחיה אותי[כד]. זה שה' יודע שאני קיים ו'סופר אותי' זה בעצם הקיום שלי[כה].

כשהנפש נמצאת בתוך גוף אז העיקר זה התפארת-הרחמים (שעל כן בפתח אליהו התפארת נקראת "גופא"), וכשהנפש נמצאת מחוץ לגוף אז העיקר זה הדעת. זה משום שהגוף הוא מסכן, אם לא יהיה משהו שיחיה אותו אז הוא יתפרד וימאס ויהיה לא נעים בכלל. אז צריך שיהיה מישהו שירחם עליו. לכן אם הנפש בתוך גוף אז העיקר זה שיש את ה' שנוכח בחיים שלי ומרחם עלי. כך גם כשצדיק חי הוא מעורר מדת רחמים אצל ה', למה הוא רוצה לעורר רחמים? כי זה גם רחמנות שלו על עצמו, על אחרים, על המציאות העלובה שיש פה שתפסיק להיות כל כך עלובה.

אך אם הנפש נמצאת מחוץ לגוף אז זה כבר לא כמו הרחמים שאנחנו רגילים, הרחמים נראים אחרת, הם דעת. לא שה' יעזור למציאות לא להיות עלובה ולהתחיות, אלא שישים לב למציאות שלי. ההבדל בין שני סוגי הרחמים זה כמו לדוגמה ההבדל בין הורים שדואגים לצרכים הגשמיים של הילדים שלהם, לבין הורים שמתייחסים לילדים שלהם, היחס הוא משהו רוחני, זה שאני איתך, חושב עליך, שמטריד אותי איפה שאתה נמצא או עצם הקיום שלך.

ג' המדות לפני הפטירה וג' המדות לאחריה

ובהיות הצדיק חי על פני האדמה היו ג' מדות הללו בתוך כלי שלהם ובתוך לבושם שהוא בחינת נפש הקשורה בגופו, וכל תלמידיו אינם מקבלים רק הארת מדות הללו וזיון המאיר חוץ לכלי זהו ע"י דיבורו ומחשבותיו הקדושים. ולאחר פטירתו לפי שמתפרדין בחי' הנפש נשארה בקבר ובחי' הרוח בג"ע שהם ג' מדות הללו, חג"ת שנק' רוח, כי האמונה היא בבחי' הדעת קו האמצעי כידוע שהוא בחי' תפארת (השמטות לזהר ח"א רנז.) כו', לפיכך יכול כל אחד מתלמידיו וכל הקרוב אליו לקבלו חלק מבחינת רוחו שבגן עדן, הואיל ואינו גשמי ולא בתוך כלי (פי' לכך יכולה הארה זו להתפשט סביב כו' לפי שהוא בחי' רוחניות ואינה מלובשת בכלי גשמיות). משא"כ בחיי הצדיקים שבחי' הרוח מלובשת בתוך נפשם והנפש קשורה בגופה אינם

[כג] כמו שכתוב על ילדים שכיוון שאין להם הרבה דעת אין להם הרבה רחמים, וכשיש הרבה דעת יש הרבה רחמים.

[כד] רש"י בשמות על "וידע אלקים" (שמות ב, כה) אומר ש"נתן לב עליהם ולא העלים עיניו".

[כה] לפעמים אתה נכנס למקום שבו כולם מכירים אחד את השני ואתה אורח זר שאף אחד לא יודע שאתה קיים. כך אפשר שכשתגיע לעולם האמת, בגלל שאין לך הרבה אמונה-יראה-אהבה, פתאום יתברר לך שאתה חושב שאף אחד לא חושב שאתה קיים בכלל. אם יש לך אמונה-אהבה-יראה אתה חושב שבטח שהקב"ה חושב שאתה קיים, אדרבה, זה כל הקיום שלי שאני קיים.

יכולים לקבל מהם התלמידים או כ"א מישראל כ"א ע"י דיבוריו ומחשבותיו הקדושים כו'. משא"כ כשנפרדת הרוח מן הנפש אזי תוכל להאיר לכל א' מתלמידיו לפי ערכו.

וראי' לכ"ז הובא מיעקב אבינו ע"ה שנכנס עמו ג"ע כו' (ב"ר סה, כב)[כו], וכמ"ש בספר עשרה מאמרות (מאמר חקור הדין ח"ב פי"ב)[כז] שאויר ג"ע מתפשט סביב כל אחד ונרשמים באור זה כל מחשבותם ודיבורם הקדושים בתורה ועבודת ה', וזהו ראי' גמורה שבחי' רוחניות יכול להתפשט בכל-מקום ממש כו'.

כשאדם מדבר דברי תורה, בפרט חסידות בה עוד יותר בולט, שפתאום יש כמו אויר, יש אוירה, כי הנשמה מתחילה להאיר. אם הנשמה כלואה בתוך הגוף אז זה לא מתפשט החוצה, זה נמצא בפנים. אבל אם הוא מדבר דיבורים פתאום זה נהיה מאיר, יש אור מסביב ששורה בכל האיזור הזה. זה יכול להיות גם הצדיק שמדבר בחיים חיותו, ויכול גם להיות במפגש עם הצדיק כשהוא מגיע לקבר שאתה מדבר איתו והוא נמצא פה ואז האור שלו מאיר.

ולכך נקל מאוד לתלמידיו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם העצמיות ומאת בחי' אהבתו ויראתו ואמונתו אשר עבד בהם ולא זיום בלבד (שהיא רק בחי' רוח [שלו] חג"ת כנ"ל ולא נפש כו'), לפי שבחי' רוחו העצמיות מתעלה בעילוי אחר עילוי להיכלל בבחי' נשמה וג"ע העליון שבעולמות עליונים, ונודע (ראה פרדס שער המציאות פ"א) שכל דבר שבקדושה אינו נעקר לגמרי מכל וכל ממדריגה הראשונה גם לאחר שנתעלה למעלה למעלה, אלא מדריגתו הראשונה נשארה למטה במקומו, ובחי' זו הראשונה הנשארת למטה היא המתפשטת בהתלמידים לכל-אחד כפי התקשרותו וקרבתו אליו באהבה-רבה כו' כמבואר שם, אבל לקבל כל הרוחנית אינו אלא ע"י התעוררות גדולה באה"ר והכנעה עצומה אז רוחא דרעותא דליבא אמשיך רוחא מלעילא כו' ע"ש.

הוא רוצה להסביר מה ההבדל בין כשאתה מקבל מהצדיק כשהוא בחיים שלו לבין כשאתה מקבל מהצדיק לאחר פטירתו[כח]. הוא רוצה להגיד כשהצדיק נמצא בחיים חיותו ואתה מקבל וסופג את האוירה שיש, אז זה מקיף מסביב. אבל אחרי

[כו] בזוהר פרשת בא (לט.) דורשים זאת ממה שכתוב (בראשית כז, כז) "ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'", שלא כתוב "ריח הבגדים" אלא "ריח בני", שמשמע שהריח הוא של יעקב ולא של הבגדים.

[כז] "כל מעשי האדם נכתבין בשעתן בספר... מיד בשעת מעשה, הוא האויר הספיריי... ובו יוחקו כל פרטי תנועת האדם... ה' יראה ללבב ומיד יש ברירה לפניו ית' לסגל המעשים הטובים באוויר גן עדן המתלבש להם באוויר העוה"ז... הרעים ג"כ באווירה של גהינם".

[כח] בה מקבלים יותר, שזה מה שאלישע רוצה מאליהו כשביקש ממנו "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי".

ההסתלקות הצדיק פתאום משאיר את הרוח שהיתה לו, את האהבה והיראה שהיו לו, והתלמידים יכולים לקבל את זה - אז הם מקבלים מההתקשרות איתו משהו אחר.

איזה תחושה בנפש מקבלים כאשר מתקשרים ממש, יותר ממה שהיה בחייו? כשהצדיק בחיים חיותו ואני מגיע לשמוע ממנו שיעור אז אני רק מרגיש את האוירה שיש שם, אך אין לי שום אחיזה בצדיק בעצמו, כי ברגע אחד הוא יכול להגיד פתאום משהו אחר, או לשנות את האוירה, או אפילו פשוט ללכת. אם אני מגיע לאיזה שיעור ויש משהו בשיעור שמאד תופס אותי, יכול להיות שהמגיד שיעור כבר נמצא במקום אחר. כמו שיש הרבה אנשים שרוצים לשאול שאלות והוא כבר המשיך ולא נמצא במה שהם נמצאים. אבל אחרי הפטירה זה כאילו לא בידיים שלו אלא זה בידיים שלי.

זה נשמע חיצוני, אבל הוא מסביר שזה משהו מאד פנימי. מה הכוונה שזה בידיים שלי? זה קשור למה שהוא אמר קודם שאני כביכול קצת שולט על הצדיק כי אני יכול לגרום שהוא ירד לתוך גופו. כאן הוא לא מדבר על זה שהוא יורד לתוך גופו, אבל הוא מדבר על זה שיש לך איזה ציור על עבודת ה' שלו וכשאתה נאחז בזה חזק גם הוא נאחז בזה חזק. כמו שעל ידי זה שאני דבק בו הוא יורד לגופו, כך על ידי זה שאני דבק במשהו ממנו הוא יותר נמצא בתוך הדבר הזה ונתון בזה יותר חזק. באמת הרוחניות שלו היא לא בידים שלי, היא עולה למעלה ונאחזת בנשמה, אבל מה כן יש שאני שולט בזה? שאני יכול להגיד שיש משהו מתוך עבודת הצדיק שקיבלתי וינקתי, אני אוחז בזה והצדיק נמצא בתוך זה, הוא נמצא לגמרי לגמרי מאוד חזק בתוך הציור שיש לך עליו, והוא כאילו לא הולך להכחיש את זה.

נגיד עוד יותר חריף: הרבה פעמים בדור הבא, היורש, הממשיך, הרבי הבא וכו' הוא נאחז בצדיק הקודם מאוד חזק וכולם אומרים שהוא לקח משהו מסוים וקצת הוציא אותו מההקשר, או שהוא הגדיל את הפרופורציה, או שהוא אומר משהו קצת מעצמו ותולה את זה בו. אפשר להגיד ביקורת כזו ואפילו יש לה מקום, אבל עכשיו נצא לרגע נגד זה ונגיד שזה שטויות: כשהיורש החליט שהוא נדבק בצדיק הזה, בענין הזה, זה מה שהאיר לו, הצדיק למעלה נכנס חזק לדבר הזה והוא מדבר בשמו, בצדק - זה מה שהצדיק חושב עכשיו, בזה הוא נתון חזק חזק חזק, אז זה בסדר גמור.

למה יש ביקורת? האחרים שאומרים את הביקורת באמת אחוזים במדה אחרת, זה בסדר, רק שאין להם מספיק אמונה שהצדיק נמצא בתוך זה אז הם אומרים את זה בצורה של ביקורת, אם היה להם מספיק אמונה הם היו אומרים בשם הצדיק את מה שהם חושבים, והכל היה בא על מקומו בשלום, והצדיק היה נמצא גם פה וגם פה, ומי שהיה עושה את זה יותר טוב היה מנצח... זה אמיתי. הווארט הוא שהחלק שאתה עושה את הביקורת באמת אין בו צורך, תוריד אותו, פשוט תאמין חזק שאתה

באמת התקשרת והצדיק גם קשור לשם, מאוד מאוד חזק, והוא יורד להיות קשור לזה מאד מאד מאד[כט].

נעשה לרגע סיכום ונראה מאיפה יצאנו: כל זה היה כדי להסביר מה שהוא אומר כאן, מה החילוק בין ההתקשרות שיש לי לצדיק כשהוא בחיים לבין ההתקשרות כשהוא לא בחיים. כשהוא בחיים אני לא יכול לקחת משהו שהוא אמר וללכת עם זה יותר מדאי כי הוא יכול לברוח לי משם, כל מה שאחזתי בו הוא רק זיו, איפה הוא נמצא? אני לא יודע. אך ברגע שהוא הסתלק זה כבר הפך להיות החיים שלו, כך שאם אני אוחז בזה הוא נמשך לזה חזק. לכן ההתקשרות היא יותר חזקה. זה מאוד מאוד חשוב לצייר את זה ככה, זה עוזר להסביר טוב מה זה התקשרות לצדיקים אחרי הפטירה[ל], וגם הרבה פוליטיקות, מה קורה. כל אחד אוחז בצדיק חזק והצדיק באמת נמצא שם, וזה לא כמו בחיים חיותו, בחיים חיותו הוא לא יכול לעשות את זה[לא].

הנסיעה לצדיק – לחזק את חבלי עבותות האהבה

והנה אעפ"י שמבואר ומובן מכל-זה שיכול כל אחד מן התלמידים לקבל חלקם ותורתם מבחי' רוח רבם בכל מקום שהוא ע"י שאור גן-עדן מתפשט סביב כל-אחד, וא"כ אין-צריך כלל ליסע אל מקום מנוחתו ולהשתטח שם על קברו[לב].

אך הנה כ"ז הוא אם לא נפסק חבל התקשרות אהבה-רבה אל רבו כמו שהי' בעודו בחיים חיותו ומתנהג בעבודת ה' באהבה-רבה ובאמונה כפי אשר הורהו רבו, ע"כ יוכלו לקבל חלקם מבחי' רוח רבם וכמ"ש שם. אבל אם נפסק ח"ו חבלי עבותות האהבה מצד טרדות הזמן בעניני עוה"ז בענינים גשמיים, אשר כמעט נכבה אור תורתו ואהבה-ויראה אשר הופיע עליהם בעודו בחיים חיותו עד שבמשך זמן נוכל לכבות ולהיות נשכח ממנו לגמרי כידוע, שלזה הי' צריך [תמיד] גם בעודו בחיים חיותו לקבל פני הרב תמיד

[כט] [שאלה: אז יוצא שרק שללת את הביקורת!] הוצאתי את הנקודה של הקדושה מתוך הביקורת והשארתי אותה לקליפות.

[ל] [שאלה: האם יש נפק"מ מזה שאני אומר שהצדיק נכנס לזה, ולא פשוט אומר שהצדיק נמצא למעלה והחסידים שלו רבים על זה היום?] תשובה: למה אתה שואל את השאלה הזאת? אם אני לוקח את השאלה הזאת ויוצא מנקודת הנחה שהתכוונת אליה ברצינות אז אם כן לא באמת משנה לך מה תהיה התשובה, אז אני אמור להגיד "מה אכפת לך, זה לא נוגע אליך בכלל". אבל באמת למה שאלת? כי זה כן אכפת לך, אז אתה רואה שיש נפק"מ, הרי אתה מרגיש את זה על עצמך, ברור לך שזה משנה לך אם הצדיק נמצא פה או לא. [כן, אבל רציתי שתסביר...] נו, אז הסברתי...

[לא] אלא אם כן זה צדיק שאין אצלו הבדל אם הוא חי פה או שם, אז אפשר לעשות לו את זה גם בחיים... וד"ל.

[לב] זה קושיא מאוד יפה, הוא מסביר למה הולכים אל הקבר, וכשהוא מגיע להסבר הכי גבוה, שמרוב שאתה מתאחד עם הצדיק אתה מושך אותו אליך, אז כבר לא ברור בשביל מה בכלל ללכת עד לקבר.

ולשמוע מפיו דוקא דא"ח, ואעפ"י שדבריו המה בכתובים אעפ"כ אינו דומה שמיעה מרחוק לראיית פניו דוקא, כי הארת פניו גדולה יותר מקבלת דברים ושניהם כא' טובים וגורמים אליו תוקף ועוז התקשרות האה"ר בתשוקה נפלאה, שזהו שארז"ל כל הדבוק בת"ח כאילו דבוק בשכינה כי ע"י דבוקו והתקשרותו יכול לקבל הארת [מבחי' רוחו אליו ע"י דיבורו ומחשבותיו הקדושים באור תורתו ועבודתו ולקבל ולקלוט היטב במוחו ולבו] אור אהבתו ויראתו בבחי' קליטה ממש כענין דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב כו'.

וזהו מארז"ל (ר"ה טז:) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, לפי שאז הוא מקבל תוס' אור מרוח רבו שמאיר אז ביתר שאת ויתר עז, שהיא הנותנת כח ועוז אחרי התפרדותו מעמו להיות מתחזק בעבודת ה' באהבה-ויראה כפי אשר קיבל מרבו, והכל מכח הארת פניו דוקא[לג]. וראי' לזה הוא כאשר מתרחק זמן רב מרבו אפי' בעודו בחיים אזי נפסק חבל התקשרות האה"ר ונופל ממדריגתו באה"ר בעבודת ה', וכאשר יקרה מקרה זה בכמה אנשים כידוע.

וזהו אמיתית טעם הנוסעים תמיד לשמוע דא"ח מפי רבם דוקא אעפ"י שכבר שמעו וראו בכתובים ויש אתם כו', אעפי"כ נוסעים תמיד לקבל פני הרב בתוס' אור פנים מאירות פנים מסבירות לגלות להם אור תורת אמת כו', כי ע"ז מאיר נפשם בעבודת ה' באהוי"ר כו' כי ע"כ [יש גורסים: ע"י] התקשרות האה"ר נקשרה נפשו בנפש של הצדיק כמ"ש ונפשו קשורה בנפשו, ואעפ"י שאין לו ערך לגבי נפש הרב מ"מ איזה ערך ושייכות יש לו

[לג] העניין של הרגלים זה לעלות ולראות פני ה', הזוהר אומר (ב, לב.) "מאן פני ה'? דא רשב"י". במקום אחר ביארנו שגם בזמן בית המקדש עיקר ראית פנים היא איך שה' משתקף בתוך כל נשמות ישראל, בתוך כל היהודים. כולם רואים אחד את השני ומאיר להם שה' קיבץ אותם. זה נקרא (חגיגה ב.) "כשם שבא לראות כך בא ליראות", הם נראים ורואים אחד את השני, וכל זה הם הפנים של ה'. כשיש השראת שכינה פירוש הדבר שרואים בתוך היהודים שזה הפנים של ה', הוא נכנס לתוך הפנים של כל היהודים, כך הוא נראה. כשחרב בית המקדש אומר הזוהר שאם אתה רוצה שכך יראה לך אתה צריך ללכת לצדיק, שם אפשר להרגיש שה' נראה דרך פני הצדיק. לכן ברגל יושבים יחד, מתוועדים, כך מתקרבים למה שהיה בזמן בית המקדש. זה הענין של הרגל, העניין של שלשת הרגלים הוא שהקב"ה מאיר בתוך נשמות היהודים והם יכולים לראות ולראות פני ה'. איך רשב"י עצמו קיים את זה? הוא הסתכל על כולם, לרשב"י כל יהודי נראה כמו רשב"י (רואים את זה חזק אצל האר"י שכל יהודי שהוא מסתכל עליו הוא כאילו רואה את עצמו, הוא מכוון כוונות ואז הוא מסתכל על יהודי ואומר "זה מה שהוא כיוון", "אתה יודע מה קרה עכשיו? אם תבדוק טוב טוב כל מה שכיוונתי, זה מה שראיתי שאתה כיוונת").
בשלשת הרגלים אומרים "והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדיך", מקבלים את הארת הפנים ולוקחים את זה לכל השנה עד הרגל הבא.

עכ"פ כיון שמקושר אליו ומאמין בו [בודאי יש לו איזה שייכות] ועי"ז יכול לקבל חלקו מרוח רבו כנ"ל וד"ל[לד].

והנה מובן מכל זה עכ"פ, אשר מכ"ש וק"ו כאשר שבק-חיים-לכל-חי אעפ"י שחיים שלו שהם אמונה ואהבה ויראה נמצאים בכל העולמות ויכולים התלמידים לקבל חלקם כו', אך מ"מ במשך זמן רב וטרדת הפנאי בלחץ ודוחק הפרנסה יכול לכבות אור תורתו ועבודתו לגמרי מן התלמידים, לכן מן ההכרח הוא לנסוע אל מקום מנוחתו על קברו ולהשתטח שם על קברו ולעורר את האהבה מקרב איש ולב עמוק, כי בוודאי עדיין לא נפסק [לגמרי] מכל וכל רק נשאר איזה רשימו שהוא בחי' רוחא דשביק בגווה (שאין האשה כורתת כו' אלא למי שעשאה כו', לכן אף שנפרדה ממנו רוחו מקשקש תמיד בגווי ואינה יכולה לקבל כו', וזהו שהפליגו בזוה"ק שלא לישא אלמנה ע"ש כידוע).

והוא ענין הרצון שיש לאדם ליסע אל מקום מנוחת הצדיק כדי לעורר את האהבה כי אם הי' נפסק ח"ו לגמרי לא הי' לו גם רצון לזה כלל, וככה רוח זה דשביק בגווי יכול הוא לעורר [את] רוח רבו מחדש בעוז אה"ר והכנעה עצומה ויגיעה גדולה לקבל ג' מדות הללו שהם אמונה ואה' ויראה כנ"ל כמו שהורהו רבו כנ"ל.

כל הגעגועים שיש ליסוע לציון של הצדיק זה בגלל שנשאר קצת "רוחא דשביק ביה", כמו שאומרים בברסלב שאם יש לאדם פתאום איזה התעוררות ליסוע זה מפני שקיבלת הזמנה מהצדיק. התחושה שמשהו מקשקש בתוכך שרוצה שתבוא אליו.

ב' טעמים מדוע ליסוע דווקא אל מקום מנוחת קדשו

אמנם מה שצריך ליסע דווקא אל מקום מנוחות קדשו לעורר שם את האהבה יש בזה ב' טעמים: הא' הוא ע"ד הפשוט כי ע"י הנסיעה בתשוקה נפלאה יהי' מזה העלאת מ"ן גדולה. ואח"כ בבואו לשם עם כח האמונה גדולה בוודאי יתבטל ממציאותו לגמרי, יכוון עצמו לקראת אלקים בהכנעה רבה במס"נ

[לד] בקונטרס ההתפעלות (במכתב, ב'נהלך ברגש' מובא בעמ' 505) הוא כותב בדיוק הפוך, שם הוא מדבר על אלו שנוסעים לרב רק בשביל שכשהם יחזרו אחרי זה הם יוכלו להגיד "אנחנו היינו אצל הרבי", עדיף שישארו בבית וילמדו חסידות ולא ליסוע לרבי רק כדי להתגאות על החברים שלהם, כיוון שכל הראש שלהם הוא רק כדי להתגאות, אז הם הר של מחיצות ששום דבר מהדברים שלי לא חודר אליהם. זה מה שכותב באיגרת, יפה לראות את שתי הזוויות יחד, איך הוא תופס חזק פה וחזק פה.

ממש, וישפוך שיחו לפני ה' מעומקא דליבא על שנתרחק לגמרי כו', ועי"ז יערה ה' עליו רוח ממרום והוא רוח רבו שיש לו חלק בו להחיות נפשו באור תורה ועבודה של רבו כו'[לה].

והב' הוא על-דרך מ"ש בלק"ת של האריז"ל בסוד קבורת המת ודיני האבילות, ותוכן דבריו בקיצור הוא כי האדם יש לו נשמת פנימיות ומקיפים כו' דוגמת הצלם דז"א,לו כי צ' הוא בחי' פנימית, ולמ"ד מ"ם הם ב' מקיפים: ל' הוא ג' מקיפים, ומ"ם הוא בחי' ד' מקיפים הרי ז' מקיפים. והאדם בהיותו בחיים חיותו יש בו כל המקיפים הנ"ל. אמנם למ"ד יום קודם שמת האדם מסתלקים ממנו בחי' המקיפים שהם צלם על ראשו, וזהו שכתוב בזוהר (א, קכ.) "עד שיפוח היום ונסו הצללים כו'" (שהם צללים הנ"ל), ואמנם בשעת פטירתו של אדם הם חוזרים אליו כולם יחד בכדי שיסבלו כולם צער מיתה מהעונשים וז"ש (תהלים קד, כח) "תוסף רוחם יגוועון", אמנם בשעת פטירתו של האדם הנשמה והרוח הולכים עם המקיפים שלהם אל מקום הראוי להם כו', והנפש [הולכת] עם ז' מקיפים שלה שהוא הצל דצל"ם[לז] (כנודע שיש צלם מנרנח"י).

ואמנם צלם של הנפש נחלק לפנימיות וחיצוניות, הפנימיות הוא הצל[לח] דצל"ם והוא ההולך עם הגוף על הקבר כמ"ש ונפשו עליו תאבל, אך הז' מקיפים של הנפש שהם למ"ד מ"ם דצלם הרי אלו נשארים בבית האבל כי אינם יכולים להפרד כ"כ בנקל משום שנפרד ונפטר בו[לט].

וזהו שארז"ל (זהר ח"א ריח, א-ב)[מ] כל ז' ימי האבילות באה נפשו של המת אל ביתו, והוא סוד של המקיפים של הנפש, אמנם הם הולכים ובאים כי הם רוצים להיות

[לה] נגיד עוד ווארט חשוב: אצל הרבה צדיקים באים לבקש כל מיני בקשות פרטיות. לדוגמא אצל ר' נחמן מבקשים בעיקר תיקון הברית, לפי זה כשבאים לאדמו"ר האמצעי מה הוא ציפה שיבקשו? צריך לבקש שאלוקות תאיר בתוכך, זה מה שכתב בקונטרס ההתפעלות וזה גם מה שכתוב פה כל הזמן. לכן הוא כתב שיאיר הצדיק והצדיק נכלל באור אינסוף, ושהאור אינסוף יאיר בתוכך, אין עוד מה שאני רוצה, רק שיאיר בך האלוקות. כשתבוא לציון תבכה על זה, שזה מה שאתה רוצה.

[לו] הוא רוצה להסביר לך איך אתה נראה, אז הוא מסביר לך איך זה אצל ה', ה' רצה שתהיה כמוהו אז הוא עשה אותך בדומה לו. וכפי שהזכרנו (הערה ד', וראה עוד בהערה מ"ה), כך זה הרבה פעמים אצל אדמו"ר האמצעי, שהוא מביא משהו באלוקות בתור משל כדי להסביר משהו אצלינו (כמו שאמרנו שמבחינת רשב"י כולם הם רשב"י).

[לז] בליקו"ת שם הנדפס לפנינו כתוב "הל"מ דצלם". אך אולי הכוונה כאן לא לאותיות צ' ול' אלא ל"צל" דהיינו למקיפים.

[לח] אצלינו הנוסח הוא ה-צ' דצלם. וראה בהערה הקודמת.

[לט] חלק מהמת נמצא בקבר וחלק נשאר בבית, כאילו קשה לו להפרד מאיפה שהוא היה חי, אע"פ שמצד התקשרות הנשמה לגוף הוא נמצא בקבר. זה משהו שקשור לדיני אבלות, לכן מאוד חשוב לעשות מניינים בבית של הנפטר, זה מועיל לו כי הוא נמצא ונתון שם בצורה חזקה.

[מ] ראה רוקח הל' אבלות ס' שטז (קצג, א), ספר הפרדס לרש"י הלכות אבלים של גאונים.

בבית שמת שם המת ונפטר בו וגם רוצים להשתתף עם נפש הפנימית שבו ולכן הולכים עה"ק וחוזרים לבית.

אמנם בכל יום מז' ימי האבילות מסתלקת מקיף א' מן המקיפים ונשאר דבוק עם הנפש, וכך הם עושים עד כלות ז' ימי האבילות ואז נשלמו כלם מלהסתלק ומתקשרים עם הנפש בקבר, ולכן תקנו ז' ימי האבילות בעוד שעדיין נפש של המת בבית האבל. ואמנם כאשר הי' המקיפים עדיין בבית האבל אזי הקליפות הם נאחזות מאד בנפש המת כי בבחי' מקיף אין להם שום אחיזה, ובכל-יום מסתלק כח הקליפה עד כלות ז' ימים ואז אינו נשאר שם רק מה שהוא בחי' הכרחיות לשאר שם בעוד שהבשר קיים כו' ע"ש.
ואמנם מה שמתחיל מחלק המקיף לילך בקבר הוא מלמ"ד דצלם יום א' דעת יום ב' בינה יום ג' חכמה ואז הוא עיקר דין המת בקבר כנודע, ומשם ואילך שהולך בחי' המ"ם דצלם מתמעטין הדינים, ולכן נוהגין האשכנזים שלא לעשות ציון על הקבר רק אחר ז' ימי האבילות, כי ענין בנין הציון הוא לתת כח אל המקיף לעמוד שם ואם יבנה הציון קודם שיבא לשם נמצא שאז נותנים כח אל הטומאה הנאחזת במת שישאר שם ולא תלך, דוגמת הבונה בית ואינו מזכיר שם שמו ית' ששורה שם רוה"ט כו', אך אחר ז' ימים שאז בא המקיף אז מצוה לעשות ציון ולהכין כסא למקיף כו' עכ"ל הלק"ת הנ"ל[מא].

והנה מובן מכל הנ"ל כי במקום מנוחת הצדיק שם שוכן פנימיות נפשו שהוא בחי' צ' דצלם, ובבנין הציון על קברו שוכן בתוכה בחי' מקיפים שהם למ"ד דצלם כמבואר שם באריכות, ובוודאי המקום ההוא קדוש יאמר לו ושם יכול לעורר גם את נפש הצדיק ע"י כח התעוררות שלו באהבה ויראה ובתעצמות עוז התקשרות בוודאי יכול לעורר את נפש הצדיק הקדוש, וקרוב הדבר שיוכל להדביק את נפשו אל נפש הצדיק ולהתעורר באיזה התעוררות, רק אם ישים אליו לבו באמת ובלבב שלם וישוב [בתחלה] בתשובה שלימה לפני השי"ת, ויחפוץ וירצה באמת להמשיך עליו רוח קדושה מרוח רבו כנ"ל. וע"י תוקף האמונה והתקשרות בנפש הצדיק עם כח המדמה ציורו ע"ד הרוחניות שיש בכאן פנימיות נפשו והשראתו בפנימיות ומקיפים שנקרא צלם כנ"ל יוכל לבוא עי"ז אל בחי' מעין ודוגמא קצת אל בחי' התדבקות רוחא ברוחא כנ"ל, ועי"ז ימשיך על עצמו חלקו מרוח רבו להיות חי מחדש מן אור תורתו

[מא] הוא מצייר שכל האוירה שהיתה בבית של הצדיק (נניח היה שם הרבה התוועדויות, הרבה שיעורים, הרבה יגיעה בתורה, הרבה תפילות מקרב איש ולב עמוק, הרבה מעשי חסד וכו'), כעת נמצאת חצי בבית וחצי בקבר ולאט לאט הכל עובר. כשזה נמצא חצי פה וחצי פה יש בקבר הרבה מתח, מה יהיה פה. מה שקורה בקבר לא פשוט, האחיזה של הצדיק בגוף היא מאוד חזקה וכאילו רק היא קיימת בקבר, אז זה עושה המון מתח, כי זה לא כזה פשוט, אחיזה בגוף יכולה להיות גם עם הרבה יניקה לקליפה. לאט לאט האוירה מתניידת, כל מה שהיה בחיים שלו הוא מחבר למציאות שלו איפה שנמצא הגוף. ואז כשהכל מתחבר לשם אז בונים את הציון.

ועבודתו כאשר הי' באמנה אתו בהיות בחיים חיותו ע"י הארת פניו ממש ואדרבה יותר מזה, כי אז הי' ע"י הלבושים דמחשבה ודיבור כנ"ל וכעת הוא מקבל מרוח רבו העצמית לבד כנ"ל.

לקרוא טוב את המאמר זה לשים לב שיוצא כאן שמה שהוא דיבר בהתחלה במדרגות הראשונות על תשובה שלמה, זה מה שהוא מסתכל על העבודה של הצדיק ואומר שזה יפה מאוד כל האהבה ויראה, אבל יש מה שהצדיק הוא בעל תשובה, וזה קשור דווקא למה שהוא קשור לגוף שלו. כל המקום הזה שיש בו הרבה מתח הוא עם המון המון תשובה. זה מה שהאדם צריך להרגיש כשהוא חושב על התקשרות הנשמה של הצדיק לגוף, שבחלק הזה יש תשובה.

נראה שהוא ציטט כאן באריכות את דברי האר"י שבימים הראשונים רק החלק של ההתקשרות לגוף נמצא בקבר וכל הרוח לא נמצאת, משום שהחלק הזה של ההתקשרות לגוף הוא החלק שאליו נקשרים כשעושים תשובה שלימה. גם הצדיק הוא "מחיל אל חיל" (תהלים פד, ח. ראה ברכות סד.), הוא עושה תשובה שלמה. הנשמה היתה בבחינת צדיק, וכשהיא יורדת לגוף היא הופכת להיות בעל תשובה, ואז כשהוא עולה למעלה הוא ממשיך להיות בעל תשובה דווקא בגלל החלק שהוא קשור לגוף. לכן זה סוגר מעגל.

מה הכוונה שהצדיק עושה תשובה? נצייר את זה באופן פשוט[מב]: הוא נמצא בקבר, אבל האם הוא רוצה להשאר שם? לא, הוא רוצה שתהיה תחיית המתים! הוא רוצה שמשהו יתחיל לזוז פה, בשביל זה הוא צריך להתחיל להזיז את העצמות שלו - זה נקרא תשובה (אם נצייר את זה כאילו בצורה מגושמת). הוא כאילו מנסה להתחיל להזיז את עצמו, לחיות שוב. כל העליות שיש הן בעצם הכנות לתחיית המתים. כשהוא מנסה לעשות תשובה יש המון עליות ולזה אתה צריך להתחבר, זה פועל אצלך הרהורי תשובה, וזה חלק מההרהורי תשובה של הצדיק, שעולה למעלה ועושה שהעסק יזוז קדימה.

לפי זה אפשר להבין מאוד יפה מה קורה פה במאמר, בצורה מאירת עינים: יש לך התקשרות אל הצדיק למדרגה של אהבה ויראה ואמונה, ויש לך התקשרות אל התשובה דווקא כמו שהוא מחובר לגוף. סתם לחשוב שהצדיק עושה תשובה זה לא חלק מההתקשרות שלי אליו, כאן מדובר שגם אני עושה תשובה. המדרגה הכי תחתונה והמדרגה הכי עליונה ממש מתחברות, במדרגה התחתונה המציאות שלו גורמת לי לעשות תשובה, ובמדרגה הכי עליונה אני עושה תשובה בגלל שאני חושב שהוא עכשיו עושה כאילו תשובה, זה משהו אחר.

[מב] אני קצת מחדש, אבל נראה לי שזה מה שהוא מתכוון באמת.

עיקר החידושי תורה של הצדיק קשורים לעניין הזה שהוא נקשר לגוף שלו, ש"לבו דואג בקרבו" ולכן "מגלים לו רזי תורה", ואז גם לאדם שנקשר אליו מגלים רזי תורה.

וגם תפילתו שיתפלל שם בוודאי היא קרובה להתקבל וכמבואר לעיל בשם ספר עשרה מאמרות שאויר ג"ע מתפשט סביב כ"א מן הצדיקים ושם נרשמים כל מחשבותיו ודיבוריו הטובים כו', אך אין כ"ז שייך רק בצדיקים שהולכים עם אורה בג"ע כו' כיעקב כו', אבל באנשים פשוטים הרי יש אוירא דגהנם שמתפשט סביב כ"א וכמבואר שם. אמנם בעת בואו לכאן על מקום מנוחות הצדיק ומתפלל שם על קברו שבודאי התפילה שלו היא שם בכוונה רצוי' ושלימה מקרב איש כו', וכאשר מכניס את ראשו על הציון אשר שם שוכנים המקיפים של הנפש הצדיק אזי בוודאי כל אות ואות מדיבורו ומחשבותיו דשם נכללים באוירא דג"ע דשם (כי הרוח נקרא אוירא דג"ע וכמ"כ הנפש). ובעת אשר נפש הצדיק עולה למעלה תוכל גם תפילתו לעלות למעלה מעלה בג"ע העליון ויוכל לעשות פרי למעלה ולמטה, כידוע שכל התפילות צריכות לעלות למעלה דרך פתח של ג"ע הארץ, וע"כ התפילה שמתפללי' אצל מערת המכפלה היא רצויה ומקובלת מאוד לפי שיש קבלה בידינו ששם הי' פתחו של ג"ע ממש. משא"כ התפלה שאנו מתפללים בכאן מתערבות באוירא מסאבא של ארץ העמים, ויכול להיות אשר התפילות דכאן מכמה שנים אינה עולה כלל כמ"ש בשם הבעש"ט[מג]. ודוגמא מערת המכפלה הוא כאן ע"ק הצדיק התפיל' שאנו מתפללים שם תוכל היא לעלות מהרה למעלה בעת עליות נפש הצדיק למעלה כי אותיות של התפילה הם נרשמים שם בנפש הצדיק. וגם אם יזכה ימליץ טוב עליו ויכול לפעול בקשתו שתומשך למטה בגשמיות כו' וד"ל.

ודבר זה שהתפילה מתקבל שם, הוא יסוד מובן לכל דורש ומבקש ה' שיכולים ליסע לשם ולהתפלל שם בכוונה גדולה מעומקא דליבא, ויהי' נכון לבו בטוח שבוודאי יקובל שם תפילתו מהר כנ"ל, כי המקום הקדו' הזה גורם לב' דברים, הא' שיכוון שם את לבו בתפילתו מצד כח האמונה החזקה שתפיל עליו אימתה ופחד כנ"ל, והב' שיהי' מובטח שיקובל שם תפילתו, וזהו אפי' לכל בר ישראל אף שאינו תלמידו שזהו רק מחמת טעמים הנ"ל, וכש"כ לתלמידיו המקושרים אל אור תורתו כנ"ל.

[מג] מה הכוונה שהתפילות לא עולות למעלה? כמו שציירנו קודם (במדרגה הד') שאין מי שיחבר את זה. שהוא מתפלל מתפלל ולא כ"כ מרגיש שיש ה' שמדבר איתו, זה נתקע לו שם, הוא לא ממש מרגיש קשר עם ה', אמונה-אהבה-יראה.

אמנם אף אותם שלא ידעו בו ולא הכירו בו[מד] בעודו בחיים חיותו רק שלמד בספרים הקדושים שהניח ברכה אחריו, ונהנים מאור זיו תורתו ומתחזקים עי"ז בעבודת ה' כאשר יורהו הספרים בעבודת ה' לילך בדרכי ה' כו' בוודאי גם המה נק' תלמידיו כי יש להם שייכות אליו ג"כ. כי המה מאמינים בהצדיק ההוא ומקבלים ממנו אור תורתו כי מי שאין לו שייכות אליו אינו מאמין בו כלל וכלל (וזהו שמבואר במ"א שיש לכל צדיק בדורו כמה וכמה אנשים שאינם מאמינים בו [כלל] ואינם רוצים לקבל ממנו כלל וכלל, ואדרבה להיפוך כו' היינו לפי שאין לו חלק בו כלל). כי ענין אמונה הוא מלש' ויהי אומן כו' שנמשך לשרשו, ולכן נק' בנ"י מאמינים כו' כי המה חלק אלוה ממעל ממש לכן נמשכו לשרשן, וכמו"כ הוא אמונת הצדיקים[מה] לפי שהם שרשים, והענפים נמשכים לשרשן כמבואר במ"א.

אדם צריך להרגיש שהוא חוזר לחיק של מי שגידל אותו, זה נקרא "האומן". על משה רבינו נאמר שהוא נושא אותנו "כאשר ישא האומן את היונק", איך אדם מרגיש שמשה רבינו לוקח אותו על הידיים שלו? אם אדם חושב רגע מה היה אם לא היה תורה ומצוות, איך הייתי נראה. בלי משה ריבנו היינו בלי כלום, ה' ישמור. אדם צריך להרגיש שמשה רבינו מחזיק אותו ומחבק אותו חזק ומנענע אותו כמו תינוק, ואחרת הוא היה נטוש ואבוד. עכשיו שאני מקיים תורה ומצוות יש לי משהו שאני מחובר אליו, אז אני צריך להרגיש שמשה רבינו הוא מגדל אותי.

ובוודאי אותם הלומדים בספרים הקדושים ומתנהגים בדרכי ה' עפ"י אשר הורהו ומשתעשע ונהנה מאוד מאור תורתו הם כולם נקר' תלמידיו ממש ויכול לדבק אליו את נפשו בהתקשרות עצומה כמו בעודו בחיים ממש.

ויש להביא ראי' לזה ממעשה הנזכר בגמרא (ב"מ פה:) בהאי בר בי רב דחזי לגוהרקי דר' חייא [רבה] ומקליי' לעינ' בנורא כו' ולמחר הלך ונשתטח על קברו ואמר מתניתא דמר קא מתנינא ונתרפא[מו], הרי מחמת שלמד מתניתא

[מד] "לא ידעו בו ולא הכירו בו" זה על דרך לשון אדה"ז בהקדמת התניא "ביודעיי ומכיריי קאמינא", ומקורו מדברי הגמרא לגבי רחב הזונה (מגילה טו.) שמה ש"כל האומר רחב רחב מיד נקרי" זה דווקא "ביודעה ומכירה קאמינא", זה פועל עליו חזק עד שהוא מרגיש יחוד מיד (כמבואר באריכות במאמר "ביודעיי ומכיריי קאמינא" בספר הקדוש והמקודש בכל מיני קדושות "בגבורות שמונים" מאמר סז).

[מה] שוב רואים כאן את דרכו של אדמו"ר האמצעי ללמוד מלמעלה למטה, לקחת משל מה' כדי להסביר את האנושות (וכמו שהערנו בהערות ד' ו-ל').

[מו] זה לשון הגמרא שם: "אמר רב חביבא: אשתעי לי רב חביבא בר סורמקי: חזי ליה ההוא מרבנן דהוה שכיח אליהו גביה, דלצפרא הוו שפירן עיניה, ולאורתא דמיין כדמיקלין בנורא. אמרי ליה: מאי האי? ואמר לי: דאמר ליה לאליהו: אחוי לי רבנן כי סלקי למתיבתא דרקיע, אמר לי: בכולהו מצית אסתכולי בהו, לבר מגוהרקא דרבי חייא דלא תסתכל ביה. מאי סימנייהו? בכולהו אזלי מלאכי כי סלקי ונחתי, לבר מגוהרקא דרבי חייא דמנפשיה סליק ונחית. לא מצאי לאוקמא אנפשאי, אסתכלי בה, אתו תרי בוטיטי דנורא ומחיוהו להההוא גברא וסמינהו לעיניה. למחר אזלי אשתטחי אמערתיה, אמינא: מתנייתא דמר מתנינא, ואתסאי".

שלו דווקא יש לו זכות שהי' יכול להסתכל בו ולכך נתרפא כו' וד"ל. כי הענין מה דחזי לגוהרקי דר"ח רבו בעליתו למתיבתא דרקיע זהו בוודאי ראי' רוחני' ולא ראי' חושית שזהו ע"י דביקות הנפש ממש והפשטת הגשמיות כו' וד"ל.

שאלה: אם "מחמת שלמד מתניתא שלו דווקא יש לו זכות שהי' יכול להסתכל בו" אז א"כ זה היה בסדר שהוא הסתכל, אז מדוע נשרפו לו העיניים עד שהיה צריך לבקש שיתרפאו לו? תשובה: הפשט הוא כמו שדיברנו פעם על רבי חנינא בן דוסא [שמסופר בגמרא (בב"ק נ.) שאמרו לו שהבת של נחוניא חופר שיחין נפלה לבור והוא אמר להם שהכל בסדר, וכשראו שהיא באמת עלתה מהבור שאלו אותו "נביא אתה?" והוא אמר להם "לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך אמרתי: דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו?", ומיד לאחר מכן הגמרא שם אומרת "אמר רבי אחא: אף על פי כן מת בנו בצמא". השיטה מקובצת שם שואל למה הסברא של ר' חנינא לא פעלה גם על הבן? הוא אומר תירוץ חזק שכל חסיד היה אומר, שפשוט כשרבי חנינא בן דוסא אמר את זה זה פעל וכשהוא לא אמר את זה זה לא פעל, אף שהסברא הזאת נכונה לכאורה מצד עצמה והקב"ה יודע את הסברא הזאת - זה לא פועל לבד, צריך צדיק שיגיד את זה[מז]. הוא רוצה להגיד כאן שזה תלוי בדבקות שיש לו בו, צריך להתקשר אליו כדי שזה יעבוד.

והנה זה שמבואר באגרת-הקדש הנ"ל עוד [שיש עוד] בחי' הארה לתלמידי' רק שאינה מתלבשת [ב]תוך מוחין כראשונה רק מאירה עליהם מלמעלה, והוא מעליות רוחו ונשמתו אל מקור חוצבה דהיינו לחקל תפוחין קדישין, ועי"ז נעשה העלאות מ"ן מכל מעשיו ודיבוריו ומחשבותיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו ונזרעו בחקל תפוחין קדישין אורות עליונים (פי' תורה ועבודה הם האורות העליונים כי שכר מצוה מצוה כו'. והאורות העליוני' [אלו] מאירים על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' ע"י תורתו ועבודתו והארה זו מכנסת בלבבם הרהורי תשו' ומע"ט ונק' גדולי גדולים כו'), והאר' זו [היא] בהעלם כו' כמו שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ וכדאיתא בתיקוני' על משרע"ה שאחר פטירתו נתפשטה הארתו בכל דרא ודרא כו' עכ"ל האגה"ק ע"ש, הנה הארה זו מתפשטת בוודאי על כל התלמידים בשוה, אף לאותם שלא הכירו בו רק שלמדו בספרים הקדושים ונהנין מאור קדושת תורתו ועבודתו, ועוד שגם המה עבדו את ה' ע"פ התנהגותיו. וכמבואר שם הלשון

[מז] [זה לשונו שם: "יכשל בו זרעו. ואף על גב דמת בנו בצמא מכל מקום לא נכשל באותו דבר ממש. ולרבינו נראה לפרש אמרתי כלומר השמעתי דבר זה לפני הקב"ה והם דבר שנצטער וכו' והסכים הקב"ה לדברי, שכן דרכו של הקדוש ברוך הוא שמסכים לסברת הצדיקים שבדור, וכשמת בנו בצמא כבר מת רבי חנינא". אמנם תוס' שם מתרץ כמו התירוץ הראשון בשטמ"ק, אך מיד לאחר מכן מביא מהירושלמי בשקלים שמי שהציל את הבת של נחוניא היה מלאך בדמות ר' חנינא, וגם מזה משמע שר' חנינא הוא זה שפעל כאן, ולא שהסברא עומדת מצד עצמה. הערת העורך].

על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' ע"י תורתו ועבודתו, וראי' לזה הוא ממרע"ה שמתפשטת תורתו (הארתו) בכל דרא ודרא לכל ס' ריבוא נשמות-ישראל כמבואר כו' והיינו כשלומדים תורת משה דווקא כו' וד"ל. וזהו מתניתא דמר קא מתנינא, וצריך להיו' ההארתו מאירה עליו ע"כ יש לו זכות להסתכל בו כו' וד"ל. וכל זה הוא מדריגה הד'.

אדמו"ר הזקן אומר[מח] שכשהצדיק נכלל למעלה הוא משפיע למטה. כלומר כשצדיק עולה לגן עדן עליון (עולם הבריאה) או לגן עדן תחתון (עולם היצירה), באמת לא חייב להיות לכך נפקא מינא למטה. אבל כשצדיק עולה לעולם האצילות, ומתכלל במלכות דאצילות (ב"חקל תפוחין קדישין") חייב להיות לזה נפקא מינא למטה, ואומר אדמו"ר הזקן שהנפקא מינא למטה היא שהוא מייצר שיהיה אצלנו הרהורי תשובה, זו נפקא מינא מוכרחת מכך שהוא מתכלל למעלה.

לא מדובר כאן על סתם תשובה, אלא מדובר על תשובה עילאה! שבהתבוננות בה' אחד האדם שב להיות חלק מה'.[מט] כאשר הצדיק נכלל למעלה הוא גורם שלנשארים למטה יהיה כח חזק ("חילא יתיר"[נ]) להגיד שה' אחד ואין עוד מלבדו.

נסביר: כשצדיק עולה לגן-עדן עליון או לגן עדן תחתון, הוא נהנה מהמצוות שהוא עשה ומכל עבודת ה' שלו, מכל האהבה והיראה שלו, מכל זה יש נחת רוח והוא נהנה מזה כאשר הוא עולה למעלה. כשהוא היה בעולם הזה הוא לא מספיק הבין את המשמעות של מה שהוא עשה, אך כשהוא מגיע למעלה פתאום הוא מבין את המשמעות, ככל שהוא עולה הוא מבין יותר עד כמה מה שהוא עשה הוא מאוד חשוב. זה הכוונה "נהנין מזיו השכינה"[נא]. אבל אם הוא עולה עוד יותר למעלה ומתכלל בה' הוא מרגיש שהעיקר הוא לא כמה חשוב מה שהוא עשה, אלא העיקר הוא שחשוב כמה הוא רוצה בעצם לעשות, או בנוסח יותר טוב: כמה בעצם ה' הוא שעשה את הכל[נב], וה' גם רוצה להמשיך לעשות. ה' רצה שתהיה מציאות למטה,

---

[מח] באגרת הקדש כז בסופה: "יש עוד בחינת הארה לתלמידיו, רק שאינה מתלבשת בתוך מוחם ממש כראשונה, רק מאירה עליהם מלמעלה. והיא מעליית רוחו ונשמתו למקור חוצבו, דהיינו לחקל תפוחין קדישין, ועל ידי זה נעשה שם יחוד על ידי העלאת מ"נ, מכל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו, ונזרעו בחקל תפוחין קדישין אורות עליונים מאד לעומת תחתונים אשר הם תורתו ועבודתו, והארת אורות עליונים אלו מאירה על כל תלמידיו שנעשו עובדי ה' על ידי תורתו ועבודתו. והארה זו שעליהם מלמעלה מכנסת בלבם הרהורי תשובה ומעשים טובים. וכל המעשים טובים הנולדים מהארה זו שמאירה מאורות הזרועים בשדה הנ"ל נקרא גידולי גידולין, והארה זו היא בהעלם והסתר גדול, כמו שמש המאיר לכוכבים מתחת לארץ כדאיתא בתיקונים על משה רבינו ע"ה שאחר פטירתו מתפשטת הארתו בכל דרא ודרא לששים רבוא נשמות כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים רבוא כוכבים".

[מט] ראה באריכות בחוברת 'תשובה בשמחה' עמ' 83-70.

[נ] זהר ח"א קכט:

[נא] ברכות יז:, וכמו שפרש הרמב"ם תשובה ח, ב (וראה על כך במאמר על מהות העולם הבא לפי הרמב"ם).

[נב] ראה בחוברת 'תשובה בשמחה' עמ' 76-75.

שיהיה לו דירה בתחתונים, וכשהצדיק[נג] מגיע למעלה ונכלל באלקות הוא בעצם רוצה שהמציאות למטה תהיה חלק מהאלקות. ולכן הוא גורם הרהורי תשובה למטה, הוא גורם שהלמטה יהיה ביחוד ה'. שהלמטה יהפוך להיות דירה לה', דירה בתחתונים.

אמנם מדריגה הה' הנ"ל שהוא אמיתות ההשתטחות ע"ק הצדיקים ליחוד יחודים עליונים ולהשיג שם השגות גדולת כמ"ש עולמך תרא' בחייך ממש שנוטל חלק בג"ע בחיים ממש, שכאשר מעלה את נר"ן שלו למעלה לחברם בנר"ן של הצדיק היושב בג"ע ונהנה מזיו השכינה בהשגות אלקות ממש שעז"נ הי[ו]שבת בגנים חבירים מקשיבים לקולך כו', דקאי על המלאכים המקשיבים לקולם של הנשמות היושבים בג"ע, כמו"כ גם אותם הצדיקים המגלים רזי תורה בהיותו בחיים חיותו בגוף גשמי אזי באים ג"כ המלאכים לשמוע ד"ת מפיו, וכנזכר בגמרא שבאו מלאכי השרת במזמוטי חתן וכלה וכמ"ש בזוה"ק וכולהו צייתין לקוליהן ולמילוהן כו' וד"ל. וזהו התגלות של בחי' יחידה שבנפשו שהוא התגלות עצם אור נשמתו כמו שהוא למעלה דבוקה באלקים חיים שעי"ז זוכה ממילא לגילוי אליהו ורוה"ק כמ"ש בכתבי האריז"ל כו' וד"ל.

[נג] את אגרת הקדש כז, עליה אנו מדברים כאן, כתב אדמו"ר הזקן בהקשר להתסלקות הרמ"מ מוויטבסק בעל 'פרי הארץ'. הוא רוצה להגיד שיש משהו מיוחד בוויטבסקר, שהוא רוצה שהגילוי של הקב"ה יהיה למטה ממש, לכן הוא בא לארץ (ונתבאר באריכות בהתוועדות כ"ד טבת תשפ"ה, נדפס בגליון 34).

ובאתי בזה בהצעה, בהקדמה - שהיציאה מאה"ק ת"ו לחו"ל, הרי אפשרית היא, רק במקרים מיוחדים, ומהם, כדי להשתטח על קברי צדיקים, (ראה שדי חמד חלק אסיפת דינים בתחלתו, ובפאת השדה לשם). ובפרט בצדיק נשיא שהי' קרוב אליו לומד תורתו ומתנהג ע"פ הוראותיו והדרכתו, או עכ"פ מקבל עליו לעשות כזה מכאן ולהבא.ידועים דברי רבותינו נשיאינו, בענין התקשרות שהוא ע"י (כנ"ל) לימוד תורתו וקיום הדרכותיו ותקנותיו... ולכן - על כל אחד ואחת שי' מהמשתתפים בנסיעה האמורה, להתחיל בהאמור בפועל קודם התחלת הנסיעה בפועל, כוונתי - להוספה בלימוד הדא"ח ובפרט בלימוד מאמרי בעל הציון.

[כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש, אגרות קדש יט ז'תיב]

"טוֹב וְנָכוֹן לִלְמֹד שָׁם עַל מַצֻּבָתָם תּוֹרָה הַנּוֹתֶנֶת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ כְּדֵי לְעוֹרֵר הָרַחֲמִים בָּעֵת וּבָעוֹנָה הַהִיא יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְדָבָר בְּעִתּוֹ מַה טּוֹב דִּבְרֵי תּוֹרָה הַשַּׁיָּכִים לְאוֹתוֹ צַדִּיק וּלְסַפֵּר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צַדִּיק כְּדֵי לְעוֹרֵר זְכוּת תּוֹרָתוֹ וּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים יוֹתֵר שֶׁיַּמְלִיצוּ טוֹב בַּעֲדֵנוּ וְתִהְיֶה הַשָּׁעָה שְׁעַת רָצוֹן וְרַחֲמִים"

[הבן איש חי בהקדמתו לספרו "ממלכת כהנים"]

"כְּשֶׁאָדָם כָּשֵׁר לוֹמֵד תּוֹרַת הַתַּנָּא, אֲזַי הַתַּנָּא נוֹשֵׁק אוֹתוֹ וְהוּא נוֹשֵׁק הַתַּנָּא, וְגוֹרֵם תַּעֲנוּג גָּדוֹל לְהַתָּנָא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: 'שִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר' וְכוּ'"

[לקוטי מוהר"ן יב]